...онуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

46-дахи жэлээ гарана

...УРЯАД ҮНЭН

№ 190 (12094)
1969 оной августын 15,
пятница

Сэн 2 мүнгэн

...Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...Й ШАЛГАЛТА

...ДЭРГЭНЬ ТАТАЖА БОЛОХОГҮЙ

...ажал тухай хөөрэл-... Мүнөө жэлдэ үбһэ ...гаа гандажа, малай ...т байгаа. Хонид зу-...нуудта хүсэд тэбээр-..., ноохо хайшалалга-... бшуу. Эгээл тиимэ-...й ажалда ехэхэн ша-... үзэгдэжэ байна.

..., нёдондо Бэшүүрэй ...и ажахынууд эхэ ...һарын һүүлээр. ав-... үрэжүүлжэ захалһан ...жэлдэ хонид зунай ... таргалаагүй байжа, ...ниилээд һаатаа. Эндэ ...үүрэй совхозой аха-...н Алексей Бадмае-...й хөөрэлдэһэн бай-...

...ган гасууртай жэл ...ье үзэгдөөгүй һэн. ...ранхай байжа, үрэ-...охонь. Бидэнэр һая-... байнабди. Августын ...р ехэшье олон хонин ...энь мэдэгдэнэгүй,— ...нэ.

...хаанашье ябахада ...дал үзэгдэнэ бшуу. ... аргаар үрэжүүлгын ... хонишод муугаар ... гэжэ нэгэ талаарнь ...л аргагүй ха юм. ...удзахада Бэшүүрэй ...үү хонишодой нэгэн ... пунктаяа һайнаар ...хы хэрэгсэлнүүдээр ...... Энэ хонишон жэл ...үргын хүдэлмэриие ...болзорто үнгэргэдэг. ...р түл абалгые эмхи-...гэжэ, олон хурьга-... Энэ жэлдэ 100 эхэ хонин бүриһөө 96 хурьга абажа түлжүүлһэн, хонин бүриһөө 3 килограмм ноохо хайшалһан байха юм. Мүн тус совхозой ахалагша хонишон Ирина Перловскаягай хүтэлдэг бригада түл абалгаар аймаг соогоо шалгараад. мүнөө жэлдэ пунктаяа һайнаар бэлдэжэ, хонидоо үрэжүүлжэ захаланхай.

«Дружба» колхоздо найман пункт бэлэн болгогдоод, ажаллажа эхилэнхэй. Энэ колхоз аймагайнгаа бэшэ ажахынуудта орхо-доо искусственна аргаар үрэжүүлгын хүдэлмэриие бэлэдхэлтэйгээр угтаба. Илангаяа ноохо хайшалалга богонихон болзорто үнгэргэгдөө. Тиигэжэ колхозой олонхи отарын хонид бэлшээриин муушье һаань, һайса адуулагдажа, үрэжүүлгэдэ бэлдэгдэһэн. Ахалагша хонишон Байсан Бадмацыренович Тугутовай отарада бидэнэй ерэхэдэ, пунктнь һайнаар бэлдэгдэжэ, хонишон өөрөө техник-үрэжүүлэгшээр ажаллажа байба. Тус колхоз алтайн үүлтэрэй 50 хуса худалдажа абаад, хонидоо үрэжүүлжэ эхилээ. Колхозой главна зоотехник нүхэр А. И. Маковееватай хөөрэлдэхэдэ: «эхэ хонидые январь һарада түрэхөөр эртэл үрэжүүлээ һаа һайн. Юундэшьеб энэ жэлдэ искусственна аргаар үрэжүүлхэ хүдэлмэриие аймаг соо августын 15-һаа эхилхэ гэжэ заабари үгтөөд байна. Энэ болзорые бидэ үшөө оройтохо гэжэ бодонобди»,—гээд, тэрэ мэдүүлнэ.

Зүб лэ хэлэнэ. Зарим ажахынуудай бэлэдхэлые харахада. энэ болзорой ойртотор пунктнуудаашье хүсэд түхеэржэ шадахагүй хэбэртэй. Аймаг дотор 45 пункт ажаллахаар хараалагдаа. Теэд тэдэнэйнь табадань микроскопууд байхагүй. «Улаан-Үдын зооветснабта энэ хэрэгсэл үгы. Гүрэнэй станциһаа шанартай үрэ абаашажа, хонидыень үрэжүүлжэ байхыень найдахаһаамнай бэшэ, ондоо арга һалаа,—гэжэ управлениин главна зоотехник нүхэр Н. Д. Лучининов хэлэнэ.

Мүнөө жэлдэ аймагай колхоз, совхозуудта хамта 54 мянган эхэ хонин, түлгэнүүд үрэжүүлэгдэхэнь. Августын 15-һаа эхилээд, сентябрь һарын хахадлатар гэхэ гү, али түрүүшын ээлжээндэ гушан хоногой туршада тэдэнэйнь 32.700 толгойнь хээлитэй болгогдохоор хараалагданхай. Энэ харюусалгатай хүдэлмэри эмхидхэхын тулада нэн түрүүн үйлэдбэриин управлениин мэргэжэлтэдэй зүгһөө ажахынуудта горитой туһаламжа хэрэгтэй. Управлениин главна зоотехник нүхэр Лучининовтэй хөөрэлдэхэдэмнай, ажахы бүхэндэ тусгаар комиссинууд эмхидхэгдээд, отара бүхэндэ үрэжүүлгын хүдэлмэри ямар сагта эхилхэ, мүн хонидые туранхай, тарганаарнь илгажа, отарануудые бүридхэхэ тухай хүдэлмэри ябуулжа байнабди гэһэн байгаа. Теэд колхоз, совхозуудаар ябахада, энэ хүдэлмэришье мүртэйгөөр эмхидхэгдэһэн юумэниинь үгы. Хүтэлбэрилэгшэдһөө һурахада, отаранууд урда тээнь ямараар бүридхэгдөө һэм, тэрэл хэбээрээ байна.

— Мүнөө болоһон хойно дахин отарануудые бүридхэжэ болохо юумэ аал? Хэн хонишон тарган хонидоо ондоо отарада үгөөд, туранхайень үлөөгөөд абаха дуратай байхаб,—гэжэ хэлсэхэ мэргэжэлтэдшье бии.

Зүгөөр аймаг дотор хонидойнгоо шадал тамирай талаар ямаршье отаранууд дайралдана бшуу. Үрэжүүлгые эмхитэйгээр угтажа байһан түрүү хонишод отарадаа туранхай хонидой байгаа һаань, нэмэлтэ тэжээл үгэжэ байгаад харууһална. Тиимэ бригадануудта үрэжүүлгэ саг соогоо эмхидхэгдэхэ гэжэ найдахааршье гээшэ. Харин зарим отаранудай тамираараа бүришье ехэ илгаатай, тусхайлхада август һара соо хэдэхэн хонид үрэжүүлэгдээд, бэшэ хонидынь сентябрь, октябрь һарануудта ороондо табигдаха болоо һаань, яаха байнаб? Иимэ отарануудые дахин илгажа бүридхэхэ, үрэжүүлгын болзорые тус тустань нэгэ һарада гэхэ гү, али ядахын сагта 40—45 хоногой болзорһоо дээшэ гаргангүйгөөр үнгэргэхэ гээшэ нүгөө талаараа зүбтэй. Аймагай бусад ажахынуудта иимэ хүдэлмэри үшөөл ябуулагданагүй гэхэдэ алдуу болохогүй. Үрэжүүлгын хүдэлмэриие унжагайруулаад, нэгэ отарада олон һара соо хурьгадые тодожо абаха болоо һаа, хонишодой ажалшье хүндэ болохо байна бшуу. Энэнь анхарагдаха ёһотой.

Үрэжүүлгын хүдэлмэриие бэлэдхэл һайнтайгаар угтаһан, пунктнуудай ажалые зүбөөр эмхидхэһэн ажахынууд эхэ хонидые һубайруулангүйгөөр хурьгалуулна. Түл олоор абана. Энэ жэлдэ «Победа» колхоздо 100 эхэ хонин бүриһөө 95 хурьган абтаа. «Рассвет» колхоз зууһаа 88 хурьга түлжүүлһэн байха юм. Һаяхан боложо үнгэрһэн аймагай хонишодой суглаан дээрэ олон түрүүшүүлэй нэрэнүүд дурдагдаа. Бэшүүрэй совхозой ахалагша хонишон И. С. Перловская 100 эхэ хонин бүриһөө 105 хурьга абажа, түл абалгаар аймагтаа суурхаа. «Победа» колхозой ахалагша хонишон В. Е. Некипеловэй даадаг бригада хонин бүриһөө 5,4 килограмм ноохо хайшалаа, зууһаа 99 хурьга абажа, эхэһээнь илгахадаа тус бүриинь 22 килограмм шэгнүүртэй болгоһон байна. Иимэ жэшээнүүд хонишодой оролдосотойгоор ажаллаһанайнь, түрүү арга шадамараар хэрэглэжэ байһанайнь аша үрые харуулна.

Гэбэшье, жэл бүхэндэ үсөөн хурьгадые түлжүүлдэг ажахынуудай тоодо XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозые дурдаябди. Нёдондо эндэ 100 эхэ хонин бүриһөө 67 хурьган абтаһан, мүнөө жэлдэ энээндээ үшөө хүрөөгүй, 63 хурьган түлжүүлэгдэһэн байна. Гол шалтагаанинь юуб гэхэдэ, искусственна аргаар хонидые үрэжүүлгэдэ хайша хэрэгээр хандагдана, эхэ хонид олоороо һубайрна ха юм. Иимэ ябадал саашадаа гаргахагүйн тулада түрүүшүүлэй дүй дуршэл үргэнөөр хэрэглэгдэхэ ёһотой гэжэ дурадхагдахаар.

Т. ГАРМАЕВ,
манай тусхай корр.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

НҮХЭР В. Н. ТРИШИНИИЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Республикын сүүдэй зургаануудта олон жэлдэ, һайнаар хүдэлмэрилһэнэйнь түлөө, 70 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, нүхэр Владимир Никифорович **Тришиниие** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь К. МАСЛОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1969 оной августын 13.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР Б. Б. ШАГДЫРОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Республикын партийна, совет ба хүдөө ажахын органуудта олон жэл, һайнаар хүдэлмэрилһэнэйнь түлөө, мүн 60 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, Сэлэнгын аймагай «Эрдэм» колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Баяр Бадмаевич **Шагдыровые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь К. МАСЛОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1969 оной августын 13.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

НҮХЭР Н. И. ПТИЦЫНАЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Шэлэй промышленностьда олон жэл, һайнаар хүдэлмэрилһэнэйнь түлөө, мүн таби наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, Улаан Үдын шэлэй заводой үйлэдбэриин техническэ таһагай начальнигай орлогшо нүхэр Надежда Ивановна **Птицынае** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь К. МАСЛОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1969 оной августын 13.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР В. Я. НИКОЛАЕВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Зэдэ мүрэн дээрэхи хүүргын барилгада эдэбхитэйгээр, үрэ ехэтэйгээр хабаадажа, тэрэниие болзорһоо урид ашаглалгада тушаалсаһанайнь түлөө № 2486 үйлэдбэриин харгын участогай прораб нүхэр Василий Яковлевич **Николаевые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь К. МАСЛОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1969 оной августын 13.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

АВИАЦИОННО ПРОМЫШЛЕННОСТИИН, ТРАНСПОРТЫН ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Ажал хүдэлмэридөө ехэ амжалта туйлаһанайнь түлөө, ниитын хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадагайнь түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха:

Анисов Михаил Тимофеевичые — Улаан-Үдын авиационно заводой директорэй орлогшо.

Алексеев Алексей Евграфовичые — Улаан-Үдын аэропортын вертоледой бортмеханик.

Астраханцев Илларион Николаевичые — Улаан-Үдын аэропортын тусхай машинын жолоошон.

Бадмаев Анатолий Федоровичые — Улаан-Үдын аэропортын авиатехник-бригадир.

Дубенчак Франк Николаевичые — Улаан-Үдын авиационно заводой слесарь.

Звягинцев Петр Михайловичые — Улаан Үдын авиационно заводой слесарь.

Иванова Татьяна Георгиевнае — Улаан-Үдын авиационно заводой инженер-конструктор.

Иванов Станислав Борисовичые — Улаан-Үдын аэропортын инструктор-пилот.

Кириллов Петр Кузьмичые — Улаан-Үдын аэропортын хэлхеэ холбооной эмхи зургаанай начальник.

Клименко Иван Дмитриевичые — Улаан-Үдын авиационно заводой цехэй начальник.

Кондрашкин Александр Семеновичые — Улаан Үдын авиационно заводой фрезеровщик.

Козлов Андрей Ивановичые — Улаан-Үдын авиационно заводой цехэй мастер.

Кукшинова Елизавета Николаевнае — Улаан-Үдын авиационно заводой хүдэлмэрилэгшэ.

Портнягин Иннокентий Дмитриевичые — Улаан-Үдын авиационно заводой цехэй начальнигай орлогшо.

Рязанцев Владимир Кузьмичые — Улаан-Үдын авиационно заводой капитальна барилгын управлениин ахалагша диспетчер.

Серебрянский Григорий Степановичые — Улаан Үдын авиационно заводой цехэй механик.

Семыкин Василий Пантелеевичые — Улаан-Үдын авиационно заводой электромонтёр.

Тетеркин Роман Матвеевичые — Улаан-Үдын авиационно заводой цехэй наладчик.

Фролов Александр Петровичые — Улаан-Үдын авиационно заводой цехэй начальник.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь К. МАСЛОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1969 оной августын 13.

АРГА БОЛОМЖОНУУД ХЭР ЗЭРГЭ ХЭРЭГЛЭГДЭНЭБ?

...ҮХЫ ХҮСЭЕЭ—ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭЛГЭДЭ

...ЭШЭДЭЙ ОРОЛДОҺОНОЙ АШААР

...адууһа мал үбһэ тэжээлээр хү-...гэһэн мүрысөөн Захааминай ай-..., совхозуудта хүсэтэйгөөр эб-... мүрысөөндэ Ленинэй нэрэмжэтэ ...үбһэшэд түрүүлжэ ябана. Эдэнэр ...эхэ түсэбөө 40 гаран процентдэ ...

...дэ энэ артелиин сабшалан дээрэ ...гүй булта ажаллана. Гансахан ...дээрэ бэшэ, мүн ойн соорхой, намаг ...гы бургааһан соогуур тэжээл бэ-...дэлмэри үргэлжэлһөөр. Урда жэл-...л байгша ондо набша намаа ехээр .... Илангаяа колхозой хонишод ... үүсхэл гаргана. Юуб гэхэдэ, наб-... хонидто үбэлдөөшье, хабартаашье ... угаа зохид ха юм.

...дэ түрүүлжэ ябаһан энэ колхоздо ...20 гаран звено хүдэлнэ. Тэрэ тоодо ...ргадамал 3 звено бии. Үб-...онуудые шадабаритай бэрхэ эм-... Цыщерен Данзанов, Владимир Бан-..., Прокопий Москвитин гэгшэд хү-... Набшаһата тэжээл бэлэдхэхэ хү-... тусхай звено табигданхай. Гадна ...хонишод, һургуулиин һурагшад, ...й, спортивна лагерьнуудта байһан ...бша намаа суглуулалсана.

... партийна организаци үбһэшэдэй, ...дхэлгэдэ хабаадалсагшадай дун-...эй, политическэ ехэ хүдэлмэри ...үбһэшэдэй отогуудта агитаторнууд ...үдтэ һүүлэй һонинуудые дуулга-...звенонуудай хоорондохи мүрысөө-...гаража үгэнэ. Иимэ хөөрэлдөөнүүдые артелиин парткомой гэшүүд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, эвеное даагшад үнгэргэнэ. Колхозой түрүүлэгшэ Ц. Гырылов, парткомой секретарь В. Санжиев саг үргэлжэ звенонууд дээгүүрээ ябажа, үбһэшэдтээ үнэн сэдьхэлһээ хөөрэлдэдэг, энэ жэлэй бэрхэшээлые яажа дабан гараха тухай хүнүүдтэ ойлгуулдаг һайн заншалтай.

Хүнүүдые моральна болон материальна талаар урмашуулхадань тэжээл бэлэдхэлгэдэ ехээр туһална. Урда жэлэйхидэл адли колхозой правлениин үгэһэн даабариие саг соонь, һайн шанартайгаар дүүргэһэн лэ колхозни-гууд нэмэлтэ түлбэридэ, шагналда хүртэнэ.

Мүрысэгшэдэй түрүү зэргэдэ коммунист Дондок Базарович Ганжуровай звено ябана. Звеногойхид сабшалангайнгаа хахадһаа ехэнхиие хуряагаад байна. Үнгэрһэн хоёр арбан хоногой дүнгөөр түрүү звенодо хоёр хони, 15 түхэриг мүнгэн шан барюулагдаа. Нэмэлтэ түлбэри, шагналда мүн Павел Иннокентьевич Москвитинай звено хүртөө. Тэрэшэлэн Алексей Карнаковой, Прокопий Москвитинай болон бусадай звенонууд магтаалтай ябажа байна.

Артелиин гэшүүд мал ажалай продуктнуудые гүрэндэ худалдаха талаар туйлагдаһан амжалтануудаа алдахагүй гэжэ оролдоно. Байгша оной түрүүшын хахад жэлэй дүнгөөр тус колхоз гүрэндэ мяха, һү худалдалгаар аймаг соогоо хоёрдохи һуури эзэлһэн байха юм. Энэнь колхознигуудые урмашуулна, үбһэ тэжээл элбэгээр бэлэдхэжэ абахыень уряална.

Б. ЗОНХОЕВ.

Зунай үдэрнүүдтэ бэлэдхэгдэһэн үбһэ тэжээлэй шэмэ шанар үбэл болотор нилээд хородог. Элдэб шухала бодосуудаар хомор болоһон тэжээл дээрэ харууһалагдаһан тугал, бүрүү, хони, хурьган олооро гарзалдаг байна. Энэ ушар усадхахын тула Ивалгын туршалга-үйлэдбэрилгын ажахыда һүүлэй жэлнүүдтэ тэжээл бэлэдхэхэ талаар элдэб туршалганууд хэгдэдэг болонхой.

Мүнөө жэл эндэ модоной набшаһан шэлбүүһэн хоёрой гурил гаргагдажа эхилэнхэй. Урдань үбһэнэй гурил хэдэг АВМ-0,4 агрегадһаа гадна, «Волгарь-5» гэжэ дробилка энэ хүдэлмэридэ хэрэглэгдэнэ. Энэ ажахын хоёрдохи отделенидэ хүдэлмэрилжэ байһан 5—6 хүн эдэ түхеэрэлгэнүүдэй ашаар час соо 500 гаран килограмм гурил гаргажа, тусхай саарһан мэшээгүүдтэ хэжэ хадагална.

— Иимэ аргаар гурил хэхэдэ тэжээлэй бүхы бодосууд тэрэ зандаа үлэдэг юм. Тиимэһээ 1 килограмм хуһанай набшаһанда байдаг 120—160 миллиграмм каротин, арбаад грамм кальци болон бусад шухала бодосууд алдагдангүй, харин нягтаар хадагалагдана,—гэжэ энэ ажахын директор А. И. Плотников хөөрэнэ.

Нарһанай шэлбүүһэ гурил болгоходо мүн лэ шэмэнь алдагданагүй. Буряадай республикын агрохимическэ лабораториин шэнжэлжэ үзэһэн баримта энээниие гэршэлнэ. Хуһанай набшаһан нарһанай шэлбүүһэн хоёрые холижо тээрмэдэһэн гурилай шэмэ шанарынь ногоон набшаһанһаа дутуугүй байха гэжэ тус ажахын мэргэжэлтэд тоолоно.

ШЭМЭ ШАНАРЫНЬ АЛДАГДАНАГҮЙ

— Хоёр ондоо модоной набша намаагаар хэгдэжэ байһан тэжээлэй нэгэ жэгдээр холигдоод байхын тула нарһанай шэлбүүһэн, хуһанай набшаһаар уягдаһан баглаа хоёр дробилкын барабан руу зэргэ тааруулан хэгдэжэ бутаруулагдана. АВМ-0,4 агрегадһаа гараһан 12—15 процент шиигтэй холимол гурил гэрэл орохогүй, харанхы амбаарта хадагалагдана,—гэжэ тус агрегадай механик В. Д. Мергенев хөөрэнэ.

В. НИНДАКОВ.

...и Федераци дотор таряа хуряалга түлэг дундаа

...рациин ажахынууд та-...а улам үргэдхэжэ бай-... ЦСУ-гай мэдээнэй ... оной августын 11-нэй ...спублика дотор 17 мил-... гектар гэхэ гү, али ...гай дүрбэнэй нэгэ ху-... ба ороохото-бобово ...хадгадаад байгаа. 11 ... мянган гектар таряа-...хигдожо абтаа.

... зүгэй таряашад таряа ...эдэбхитэйгээр ябуулжа ...ска хизаарай, Эрхүү-... областьнуудай, Тувын ... олон ажахынууд таряа ... халуун хаһада орон-дары түргэн сэбэрлэжэ, намарай паар хахална. РСФСР дотор 1 миллион 923 мянган гектар паар хахалагдаа.

Харин республикын хойто районуудтахи таряа хуряалгань тарилгын хүдэлмэритэй хагсараад байна: механизаторнууд намарай ургамалнуудай үрэһэ хүрэнгэ тарижа эхилээ. Архангельска, Вологодско областьнуудай ажахынууд таряалангайнгаа газарай хахадтань, табанай нэгэ хубида намарай тарилга хээ. Поволжиин, Уралай, Сибириин районуудта энэ хүдэлмэри мүн лэ эхилэнхэй.

...й ургаса тухай бодом-...торнууд таряанайнь ...нуудаа һолоомонһоо ...

Россин Федерациин колхоз, совхозуудта эгээл харюусалгатай үдэрнүүд эхилээ. Ерэхэ жэлэй баян ургасын үндэһэ һуури табиха зуураа, таряа хуряалгаяа үргэлжэлүүлһээр. Шэнэ ургасын таряан гүрэнэй амбаарта орожо байһаар.

КПСС-эй делегаци Бухарестһээ Москвадаа бусажа ерэбэ

Румыниин Коммунис партиин X съездын хүдэлмэридэ хабаадаһан КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. Ф. Катушев түрүүтэй Советскэ Союзай Коммунис партиин делегаци Бухарестһээ августын 13-да Москвада бусажа ерээ.

(ТАСС).

АНГАР ДЭЭРЭ АМЖАЛТЫН ТУГ НАМИЛЗАА

УСТЬ-ИЛИМСК. (ТАСС-ай корр.). Абарга хүсэтэй Ангар мүрэн иимэ түргөөр хазаарлагдаха юм гэжэ, олые хараһан үзэһэн гидро-барилгашадшье хүлеэгээгүй бшуу. Энэ мүрэниие хаахын тула хараалагдаһан табан сүүдхын орондо 44 час хэрэгтэй байшоо. Энэ хугасаа соо 30 мянган кубометр хабсагайн шулуу шорой түргэн урасхалта мүрэн руу хаягдаа.

Августын 13-да, Москвада үшөө һүни байхадань, Ангар мүрэн барилгашадай мэдэлдэ ороо.

КНР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министерствэдэ СССР-эй МИД-эй эльгээһэн ното

СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министерство, Москвадахи КНР-эй посольствоор дамжуулан, августын 13-да КНР-эй МИД-тэ иимэ удхатай ното эльгээбэ:

«Совет Социалис Республикануудай Союзай Гадаадын хэрэгүүдэй министерство Хитадай Арадай Республикын Гадаадын хэрэгүүдэй министерствэдэ иигэжэ мэдүүлнэ.

Хитадай засагаархид байгша оной майн эхинһээ мүнөө болотор Казахай ССР-эй Семипалатинска областиин оршондо совет-хитад хилэ дээрэхи байдалые муудхаха зорилгоор совет хилые зорюута дабажа, харата балмад ябуулга ходо эмхидхэнэ. Энэ райондохи хилэ дээрэ шахардуу байдал ушаруулха зорилготой ябуулгаяа Хитадай засагаархидай болюухыень дурадхаһан эрилтэ СССР-эй МИД майн 4-нэй. июниин 11-нэй нотонууд соогоо табиһан байгаа. Теэд хитад тала энэ нотые анхаралдаа абаагүй.

Хитадай хэдэн бүлэг сэрэгшэд августын 13-да, нютагай сагаар 7 час 40 минутада Жаланашколь гэжэ тосхонһоо (Семипалатинска область) зүүн тээ арбан километрэй хараанда Совет гүрэнэй хилые дабажа, совет газар дайда руу добтолон ороо. Уридшалан һануулгын дохёонуудай хэгдэжэ, СССР-эй газар дайдаһаа гаража ошохо эрилтын табигдажа байбашье, хилэ эбдэгшэд Совет газар дээрэ байжа үргэлжэлхэһөө гадна, мүн совет хилын харуулшадые автомадуудаар буудаа. Совет хилые эбдэгшэдэй гэмтэ ябуулга болюулха хэмжээ совет хилэ сахигшадай зүгһөө абаһанай һүүлээр хитад талынхид 60—70 сэрэгшэдтэй хоёр бүлэгые нэмэжэ асарха һэдэлгэ гаргаа.

Совет хилын харуулшадай хэмжээнүүдые абаһанай эсэстэ хилые эбдэгшэд манай газар дээрэһээ намнагдаа. Тэрэ үеэр Хитадай хоёр сэрэгшэ Совет газар дээрэ баригдаһан, хэдэн хүн алуулһан ба шархатаһан байна.

Совет-хитад хилэ дээрэ хитадай засагаархидай хэһэн харата балмад зэбсэгтэ добтолгонь мүнөөшье уридшалан хараалагдаһан байгаа гээд баримтанууд арсашагүйгөөр гэршэлнэ. Энэнэй урда тээхэнэ, августын 12-то, сэрэгэй подразделенинүүд хилын энэ участогта хитадай талаһаа асарагдаад, сэрэгшэдэй бүлэг бүлэгүүдээрээ иишэ тиишээ һүндэлхые, хэлхеэ холбооной лини татахыень совет хилын харуулшад адаглан хараһан байгаа. Иимэ шахардуу оршон байдал зайсуулхын тула уулзахаяа ерыт гэжэ совет хилын харуулай засагаархид КНР-эй хилын харуулшадай түлөөлэгшые уриһан байна. Теэд Хитадай хилын харуулай түлөөлэгшэ тиимэ уулзалга хэхээ арсаа.

Хитадай засагаархидай зүгһөө совет-хитад хилэ дээрэ харата балмад зэбсэгтэ добтолго дахинаа хэһэнтэйнь дашарамдуулан, СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министерство КНР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министерствэдэ шанга буруушаалга мэдүүлээд, Советскэ Союзай хилые, совет хилын харуулшадта эсэргүү харата балмад зэбсэгтэ добтолгонуудаа болюулха эрилтэ табина.

Советскэ Союзай газар халдан добтолхо ямаршье һэдэлгэнүүдтэ шанга харюу үгтэхэ байха гэжэ Совет тала үшөө дахин һануулна. Совет-хитад хилэ дээрэ Хитадай зүгһөө хэгдэдэг харата добтолгоһоо уламжалха горитой хойшолонгуудай түлөө бүхы харюусалгые КНР-эй правительство дааха ёһотой».

ПАРТИЙНА ХРОНИКО

СЕКРЕТАРЬНАРАЙ ҺУРАЛСАЛ

Түнхэнэй аймагай «Восточные Саяны» колхозой парткомой дэргэдэ колхоз, совхозуудай парткомуудай, отделенинүүдэй партийна эхин организацинуудай секретарьнарай семинар болобо. Тус семинар гол түлэй партийно-политическэ мэдээсэл һайжаруулха асуудалда зорюулагдаба.

«Восточные Саяны» колхозой парткомой секретарь Е. Н. Молонтоев, тус ажахын Таһархайн ба Галбайн отделенинүүдэй партийна эхин организацинуудай секретарьнар Н. Б. Ошоров, С. Д. Бадлуев, колхозой ахалагша агроном Б. Д. Хамагаев гэгшэд политическэ мэдээсэл яажа эмхидхэн ябуулдаг дүй дүршэл тухайгаа хөөрэбэ. Колхозой түрүүлэгшэ С. Л. Нолхонов олониитын дунда политическэ хүдэлмэри эмхидхэн ябуулха хэрэгтэ ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй болон ахалагша мэргэжэлтэдэй бэелүүлхэ үүргэ ба харюусалга тухай хэлээ.

Энэ семинар дээрэ Толтойн сомоной Совэдэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Д. С. Андыков, Толтойн ба Галбайн лекторнуудай бүлэгүүдые хүтэлбэрилэгшэд Д. Г. Замбалов ба Д. Н. Нунцыков, аймагай «Саяан» газетын бэшэгэй таһагые даагша Н. Д. Намсараев, КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь А. Д. Таханов, партиин райкомой пропаганда ба агитациин таһагые даагша Д. Г. Шаблаев болон бусад үгэ хэлэһэн байна.

МҮРЫСӨӨНДЭ ИЛАГШАД

Зунай тунга ногоотой элдин бэлшээрине шадамараар хэрэглэжэ, малайнгаа ашаг шэмые эрид дээшэлүүлхэ зорилго урдаа табиһан захааминайхид энэ жэлдэ малаа хэзээ хэзээнэйхиһээ эртэ зуһаландань гаргаһан юм. Зуһаланда буyһан түрүүшын үдэрнүүдтэ хүйтэн байжа, малшад зарим тэды тухашарһан байгаа. Зүгөөр үдэр хоногой үнгэрхэ бүри малшад байра һуудалдаа түбхинэжэ, хамаг малаа эгээл һайн ногоотой гэгдэһэн бэлшээринүүдээр үдэр һунигүй адуулжа, тэдэнэйнгээ ашаг шэмые хараа-байса дээшэлүүлжэ шадаа. Илангаяа һаалиин гүүртэнүүдэй адуулагшад ехэ оролдолго гаргаһан байна.

Үнгэрэгшэ жэлэй түрүүшын зургаа һарын туршада аймагай колхоз, совхозуудай һаалишадай оройдоол 20-ниинь үнеэн бүриһөө 800 килограммһаа дээшэ һү һааһан һаа, энэ жэлэй тэрэ үе соо 30 гаран һаалишад нёдондонэй хэмжээе дабажа, социалис мүрысөөндэ илажа гараа. Илангаяа «Красный Октябрь» колхозой һаалишад Мария Очирова, Дымбрылео Дондокова, Дари Ганжурова, Гарма Гончикова, «Победа» колхозой һаалишад Долгор Кинзеева, Намжил Соктоева гэгшэд эрид шангаар хүдэлжэ, зургаа һарын турша соо үнеэн бүриһөө 1000 килограммһаа дээшэ һү һаабад.

Эдэнэр лэ мүнөө жэлэй сагай уларилай эрхэ байдалда ажалай үльгэр жэшээ харуулна бшуу. Зүгөөр нэрлэгдэһэн нүхэд гансал сооһэдөө ехэ амжалта түйлахые оролдоно бэшэ, мүн коллективэйнгээ В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ абаһан социалис уялгануудаа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын түлөө тэмсэдэг заншалтай. Жэшээнь, «Красный Октябрь» колхозой үнинэй коммунист, түрүү колхозник Мансаран Салбухаевич Намсараевай даадаг һү һаалиин түбэй гүүртын һаалишадай коллектив ооһэд дундаа социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, нёдондонойхиһоо һурагүй һайнаар ажаллаа. Хахад жэл соо 133 414 килограмм һү һаажа, колхоз соогоо эрхимлээ.

Түбшэн даруу зантай, ажалда ябахадаа дутаг ядаг хүдэлдэггүй Мансаран Салбухаевич эбтэй эетэй, ажалша бэрхэ хүнүүдһээ фермынгэ коллективые бүридүүлжэ шадаа. Энэ хэрэгтэнь колхозой правлени, партийна организаци ехэ туһаламжа хүргэһэн байха. Мүнөө энэ фермэ дээрэ 10—20 жэлэй туршада хүдэлжэ байһан олон һаалишад бии.

Нэн түрүүн, фермын коллектив һайн журамтай, үдэрэй гурим тон нариинаар сахидаг юм. Эндэ ямар нэгэн хэрүүл гү, али арсалдаан гарана гэжэ дуулахагүйш. Шадаал һаа хүндэ туһа хүргэхэ гэжэ ябадаг Мансаран Салбухаевичай хажууда тиимэ арсалдаан гархашьегүйл даа. Арад зондоо хүндэтэй, ажалдаа шангаа хүтэлбэрилэгшэтэй коллектив амжалта түйлаашьегүй яахаб даа. Эндэхид колхоз соогоо ходо түрүүлжэ, социалис мүрысөөнэй нэгэдэхи шангуудые, дамжуулгын Улаан тугые абажа байдаг. Харин байгша ондо аймагай һү һаалиин гүүртэнүүдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ М. С. Намсараевай коллектив 2-дохи һуурида гараа.

Тэжээл бэлэдхэлэй халуун хаһын ороходо фермын малшад гансал һү һааха зорилгоёо хараад, һуугаагүй, харин энэ шухала кампанида бодотоор хабаадалсахаяа оролдоно. Фермые даагша М. С. Намсараев, эндэхи тоо бүридхэгшэ Д. Ш. Шагдуржапов гэгшэд звено толгойлжо, үбһэндэ гаранхай. Харин һаалишадынь сүлөөтэй сагтаа фермынгээ дутын сабшалан дээрэ ошожо, үбһэ хуряалсанад. Тэдэнэр зуугаад центнер үбһэ сабшажа сомонхой. Намсараевай, Шагдуржаповай звенонууд үбһэ хуряалгаар колхоз соо дэлгэрһэн мүрысөөндэ түрүү һууринуудые эзэлнэ. Мүнөө эдэ звенонууд 400 гаран центнер эрхим шанартай үбһэтэй болонхой.

Омогтойгоор, урагшатайгаар ажаллажа байһан фермын коллектив зунай һаранууд та үнеэн бүриһөө 1100 литр һү һааха гэһэн Кабанскын совхозой. Мухар-Шэбэрэй «Искра» колхозой һаалишадай, мал адуулагшадай үшөө үүсхэлые ехэтэ дэмжэжэ, В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ абаһан социалис уялгануудаа дахин хаража, зүбшэн хэлсээд, һү һааха жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ уялга абаа һэн.

— Энэ гүүртын коллектив гансашье һү ехээр һаахын түлөө тэмсэнэ бэшэ, мүн шанарайнь түлөө оролдоно. Эндэхи фермэдэ һүнэй гашалһан гү, али ямар нэгэн шалтагаанаар голоgдоһон ушар байхагүй, гансал эрхим гэһэн сэгнэлтэдэ хүртэдэг. Гүүртынхид 4 процентһээ дээшэ тоһолигтой һү гүрэндөө тушаана, — гэжэ колхозой парткомой секретарь Дамдин Цыренович Аюшеев омогорхонгёор хөөрэнэ. — Манай Мансаранай гүүртынхид зунай һаранууд та абаһан уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэжэ, нэрэ алдараа суурхуулхал байха даа.

1969 оной хоёрдохи кварталай туршада мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилгые, мүн гүрэндэ тушаалгые дээшэлүүлхэ талаар аймагуудай, республиканска социалис мүрысөөндэ Захааминай аймаг эрхимлэжэ, гурбадахи һуурида гараа һэн. Энэ амжалтада тон ехэ хубитаяа оруулһан «Красный Октябрь», «Победа» колхозуудай сагаан эдеэ бэлтаруулагшадай үшөө ехэ амжалта түйлажа, нютаг зоноо баясуулхыень хүсэе!

М. ГОНЧИКОВ.

Зураг дээрэ: 1. «Красный Октябрь» колхозой һү һаалиин түбэй гүүртые даагша Мансаран Салбухаевич Намсараев. 2. Аймагай һаалишадай дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ 1-дэхи һуури эзэлжэ ябаһан энэ колхозой һаалишан Дымбрылео Жимбеевна Дондокова.

М. ЦЫДЕНОВЭЙ фото.

МАРТАГДАШАГҮЙ УУЛЗАЛГАНУУД

Ленин. Мүнхэ нэрэ. Арад зондоо эрхэ сүлөө, зол жаргал олгоһон агуу багшын нангин нэрэ дуулаагүй хүн бүмбэрсэг дэлхэйн алишье нютагта олдохогүй.

Агуухэ вождиин түрэһөөр 100 жэлэй ойдо бэлэдхэл мүнөө хаа-хаанагүй үргэн дэлисэтэйгээр ябуулагдажа, хүн бүхэн ажалай баатаршалгаар энэ алдарта ойе угтахаяа эрмэлзэнэ.

Буряад арадта энэ нэрэ мүн лэ юунһээшье хүндэтэйгөөр һанагдадаг. Агуухэ Октябриин революциин илан мандажа, Буряадай республикын тогтоһонһоо хойшо улад зон Ильич багша тухайгаа һайн һайхан дуу, шүлэг, үльгэрнүүдые зохёожо, жаргалаар халиһан орон нютагайнгаа эхи табигшые магтана ха юм.

Владимир Ильичтэй нэгэтэ уулзаһан, хараһан, тэрэнэй хөөрөөе шагнаһан хүнүүдэй энэ уулзалгаяа бүхы наһан соогоо мартахаар бэшээр хадуужа, тэрээгээрээ омогорхожо ябадагынь элитэ.

Буряад арадай хүбүүд, басагадай дунда Ильичые хараһан, үгэ хэлэхыень шагнаһан хүнүүд бэһал бии.

Буряадай түрүүшын коммунист М. М. Сахьянова 1917 оной апрелиин 3-да Финляндска вокзал дээрэ В. И. Ленинэй хүдэлмэришэд, солдадууд ба Петроградай бүхы ажалшадые социалис революциин түлөө тэмсэлдэ бодохыень уряалхадань, шагнаһан байна. Дурасхалнууд соогоо М. М. Сахьянова нигэжэ бэшэнэ: «Тэрэ үедэ сээжэ зүрхэмни халима дүүрэн баяр, жаргалда абтаад байгаа һэн: политическэ һанаа бодолыем һургаал, заабаряараа болбосоруулһан, большевик партиин нягта жагсаалай сухаришагүй тэмсэлшэ болгоһон хүнииe хараа ха юмбиб...»[1]

Буряадай республикын мэдээжэ ажал ябуулагшадай нэгэн, коммунист М. Н. Ербанов мүн лэ Ленинтэй уулзаһан, тэрэнэй үгэ хэлэхэдэнь шагнаһан байна. Нэгэ мартагдашагүй уулзалга тухайгаа автобиографи соогоо бэшэнхэй: «1920 оной декабрь һарада автономито республика, хизаарнуудай түлөөлэгшэдэй I съездэ Эрхүүгэй губкомоор Москва эльгээгдээ һэм.

Энэ съездын һүүлээр Совэдүүдэй VIII съездэ хабаадажа, В. И. Ленинэй элидхэл шагнаха аза талаантай байгааб».

Буряадай түрүүшын коммунистнуудай нэгэн Ф. Р. Коняев 1920 оной сентябрь һарада Зүүн зүгэй залуушуулай Бүхэроссиин зүблөөндэ делегадаар һунгагдажа, Москва хото ошоходоо РКП(б)-гэй IX Бүхэроссиин конференцидэ, мүн РКСМ-эй III съездэ хабаадажа, хоёр дахин Владимир Ильичые шагнаһан юм.

— «Залуушуулай холбооной зорилгонууд» тухай хэлэһэн түүхэтэ үгэнь мүнөөшье шэхэндэм зэдэлһээр. Ильичэй хэлэһэн үгэ бүхэниинь комсомолшууд, залуу коммунистнуудай ой ухаанда тон бүхөөр хадуугдаа бэлэй»[1].

Мүнөө үедэ Бабушкинда ажаһуудаг тусхайта пенсионер К. Н. Седушков, тусхайта пенсионер, Совэдүүдэй VIII Бүхэроссиин съездын делегат Я. С. Лебедев, В. И. Шатилов болон бусад Буряадай түрүү ажал ябуулагшад, ажалшад В. И. Ленинтэй нэгэнтэ бэшэ золгоһон, хөөрэлдэһэншье байна.

Владимир Ильичтэ буряад арадай зүгһөө эльгээһэн амаршалгын телеграмманууд зүрхэнэй халуун үгэнүүдээр бэшэгдэжэ, марксизм-ленинизмын хэрэгэй түлөө буряад арадай хододоо үнэн сэхээр тэмсэжэ байһыень лаблана.

1922 оной сентябрь һарада үнгэрһэн РСФСР-эй Буряадай автономито областиин партийна конференциин делегадууд Владимир Ильичэй хүндөөр үбшэлһэнэй һүүлээр эдэгээд, Коминтерныe III конгрессдэ бэлдэжэ байхадань, бэе махабад тухайнь һанаагаа зобооһон иимэ телеграмма эльгээһэн:

«Хүндэтэ Ильич! Совет республикын аяар холын нэгэ захада сугларһан РКП(б)-гэй Буряад-Монголой областной I конференци Танай бэеын һайжарһантай, Коминтерныe ээлжээтэ конгрессдэ үгэ хэлэхээ байһантайтнай дашарамдуулан амаршалнабди. Дэлхэйн революциин вождь һэн тула, Та тэрэнэй саашанхи хүгжэлтэдэ хүтэлбэрилхы хараа шугам олгохот. Тиибэшье Совнаркомой үдэр бүриин хүдэлмэридэ хэмһээ үлүүгээр хүдэлхэ ёһогүйт гэһэн гүйлтэ конференци оруулна».

ДВР-эй Буряад-Монголой автономито областиин хоёрдохи сессиин национальна суглаанда хабаадагшад 1922 оной июниин 22-то Владимир Ильичтэ амаршалгын бэшэг эльгээхэдээ, нигэжэ бэшэнэ:

«Хүндэтэ Ильич! Хооһон үгөөр бэшэ, харин арад уладуудай хуби заяагаа өөһэдөө тодорхойлхо гэһэн совет лозунгые бодотоор бэелүүлжэ, дэлхэй дээрэ ори гансал Совет Россие Танаар дамжуулан, ДВР-эй автономито областиин Буряад-Монголой арад зоной үмэнэһөө Национальна суглаан халуунаар амаршална».

1923 оной декабрь һарада үнгэрһэн Буряадай Совэдүүдэй нэгэдэхи съездэ хабаадагшад хүндөөр үбшэлһэн Ильичтэ тон дүтын, өөрын хүндэ хандаһандал телеграмма эльгээһэн:

«Залуу Буряад республикын ажалшадай зүгһөө I съезд пролетаринадай ба Коммунис партиин агуухэ вождь, хүндэтэ Ильичые амаршалжа, коммунизмын үзэл бодолой түлөө тэмсэлдэ, дарлагдаһан арадуудай, үй түмэн ажалша зонуудай хүтэлбэриин жолоое һанаар лэ дахин гартаа абаха байһандашни түгэс этигэнэбди», —гэжэ энээн соонь хэлэгдээ.

Арадай вождьдо Буряадай ажалшадай үнэн сэхэ, хэмгүй ехэ дуратай байһаниинь В. И. Ленинэй нүгшэхэдэ эндэхи бүхы арадай ехээр шаналһан дээрэһээ харагдана.

Буряадай түрүүшын ажал ябуулагшадай нэгэн Жигжит Батоцыренов Совэдүүдэй Бүхэсоюзна II съездын делегадаар Москва ошоходоо, 1924 оной январь һарада вождиие хүдөөлүүлгэдэ хабаадаһан юм. Дурасхаалнууд соогоо Ж. Батоцыренов энээн тухай бэшэнэ:

«1924 оной январиин 22-то, 11 час 15 минутада Совэдүүдэй съездын зүблөөе нүхэр Калинин нээхэдээ, бүхэдэлхэйн ажалшадай вождь В. И. Ленинэй нүгшэһэн тухай соносхоо һэн. Энэ мэдээсэл бүхы зоной сээжэ зүрхэндэ хаха ауран орожо, хүнүүдэй сорхироо уйлалдахань эндэ тэндэһээ дуулдаа...».

Буряадай делегациин зүгһөө хүндэлэлэй харуулда зогсохоёо бусад республиканууудай түлөөлэгшэдтэй хамта Ильичэй нүгшэһэн газарта ошоһон тухайгаа саашань бэшэнэ:

«15 минутын турша соо агуухэ багшын бэеын дэргэдэ хүдэлэнгүй зогсообди.

Энэ үедэ газар бүхэнһөө делегацинууд хойно-хойноһоо ерэжэл байгаа бэлэй. «Бидэнэй дунда Ленинэй үгышье һаань, ленинизм хэзээдэ мүнхэ» гэһэн лозунг хаа-хаанагүй намилзан байгаа һэн»[1].

Ф. М. Осодоева, Ф. Р. Коняев болон бусад буряад нүхэд хүндэлэлэй харуулда, хүдөөлүүлгэдэ хабаадаһан.

Оронойнгоо олон тоото арадуудтай хамта буряад арад Ильичэй захяа заабаряар социализмын харгыда орожо, барга байдалаа үнзэһөөрнь усадхаа.

Буряад нютагнай алишье талаараа гэзгэнги байһанаа Совет засагай бии болоһон сагһаа хойшо хүгжэнги индустритай, олон һалбарита хүдөө ажахытай республика болоторoo урган һалбараа бшуу.

Буряад орондо түйлагдаһан бүхы амжалта түйлалтанууд сэсэ мэргэн ленинскэ национальна политикын эшэ үрэ мүн болоно.

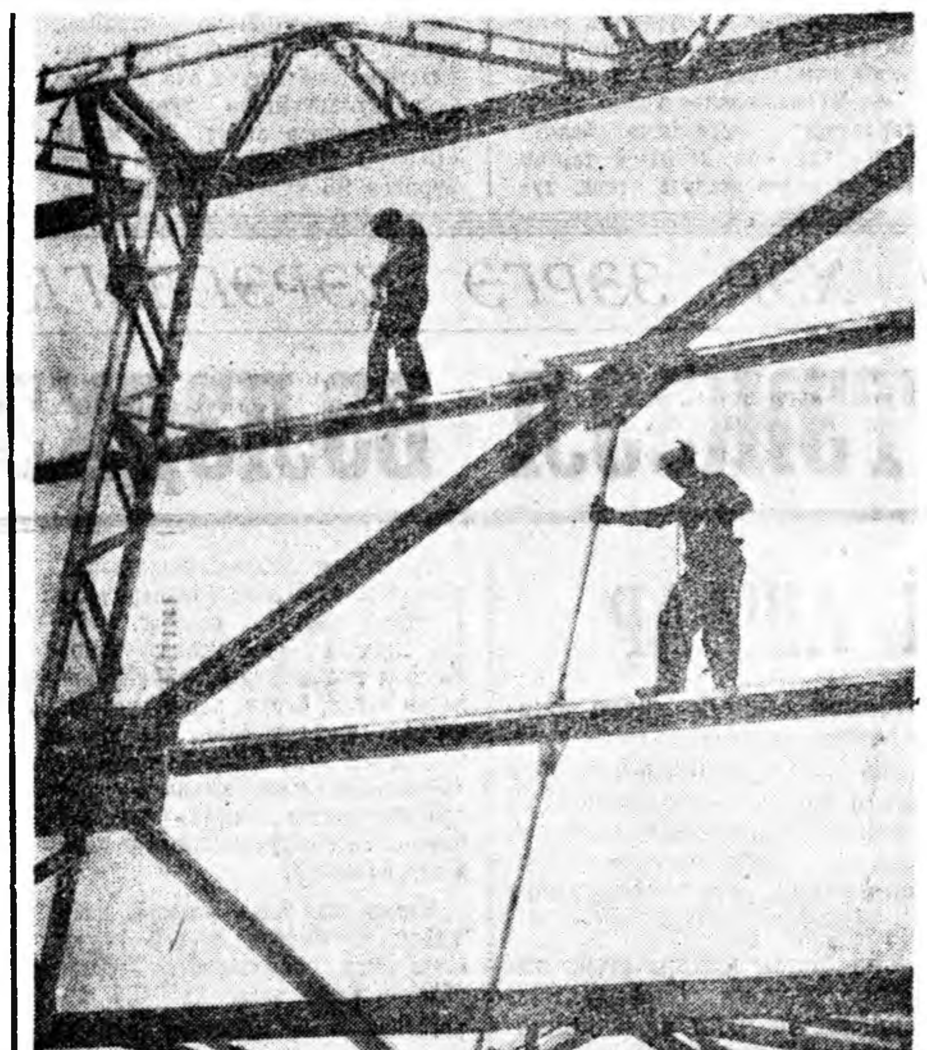
Марксизм-ленинизмын туг доро коммунизм тээшэ дабшажа ябаһан арад зон саашадаашье нэрэ солоороо омогорхон. Ильичэй захяа, заабаринуудта түшэглэн, гайхамшагта амжалтануудые түйлахал.

А. БАРТАНОВА,
юридическэ эрдэмэй кандидат.

[1] «Правда Бурятии» 1961 оной апрелиин 22.

[1] КПСС-эй Буряадай обкомой партархивһаа абтаба.

* «Бурят-Монгольская правда» 1926 оной январиин 22.

Электрын элшэ үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхын түлөө, мүн энергетическэ комплексын ашаг олзотой байхын түлөө Улаан-Үдын ТЭЦ-дэ шэнэ градирня баригдажа байнхай. «Востокэнергомонтажай» хабсаргагшад эндэ түрүүшын 10 секци хабсаргаба. Иимэ түхеэрэлгэ Забайкалида түрүүшынхеэ бүтээгдэбэ. Энэ түхеэрэлгын ашаглалгада оруулагдахада Улаан-Үдын ТЭЦ электроэнерги гаргалгаяа 5—10 мянган киловатт часаар дээшэлүүлхэ юм. Шэнэ түхеэрэлгын барилга дээрэ партиин гэшүүн Николай Захаров һайн амжалта түйлана.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Хабсаргагшад ажалдаа. 2. Николай Захаров.

П. БУРМАКИНАЙ фото.

ОЧЕРК

БУРГААСТА[Й] ТАЛЫН ДУ[...]

1.

Бургаастайн талаар хабартаа хонидой маарал даха, тракторнуудай хүнхинэлдэхэ, булжамуурнуудай жэргэхэ — бултадаа нэгэдэжэ, зээрэн шэнгеэр гүйһэн зэрэлгээнэй дали дээгүүр долгитон зэдэлээд, оркестрэй ирагуу аялга мэтээр ханхинажал, ханхинажал байдаг.

Пунцыкцыренэй үбгэ эсэгэ Халзантан эндэ ажаһуугаа юм даа. Анхандаа хяаг ногоон, гашуун мангирай элбэгээр ургадаг энэ добо дээгүүр хони адуулжа ябаһан Пунцыкцырен нэгэ дуу заримдаа һанаад орхидог:

Үрмэдэһэ ногоогоор бүрхөөһэн
Үбгэн эсэгын бууса байна.
Үндэр борьсонь сэнгүүлһэн,
Үбөөлжэнэй жэргэһэн нуга
байна.

Үзэн харан ябахадам,
Үрэ зүрхэм мэлмэрнэ.

Үгы даа. Пунцыкцырен уйлана, гашуудана бэшэ. Үбгэ эсэгын хуушан буусаһаа холо бэшэ тэрэнэй отарын гэрнүүд, дал хашаанууд Эреэн Үбэр хадын хормойдо ербын харагдана. Үбгэ эсэгэтэнэй олон бэшэхэн малаа адуулһан Бургаастайн талаар табан зуугаад хонидоо Пунцыкцырен бэлшээдэг.

Совхозой хонишон болоһоор Пунцыкцырен арбаад жэл ябажа байна. Эгээл тиихэ сагта һонин бэлэй. Хонишон болохо дуратайшуул тон үсөөн һэн. Хонин тухай дурдахада, «Үү татай» гэхэ заримашуул олдодог бэлэй. Үгайдхадаа залуу хүбүүд энээн тухай дуулахашье дурагүй һэн. Совхозой энэ тэрэ юумэ хээд, үгышье һаа, трактор, машинын жолоодо һуугаад, хониной шэбхэ үнэрдэнгүй ябаашань олонхи хүнүүдтэ һайн, дээрэ һэн хаш.

«Хони харууһалааб гэжэ зобоһоной хэрэггүй, тингэнхаар томо, бодо мал хараа һаа, һурагүй дээрэ. Ядахын сагта үхэр гээшэмнай хони, хурьгандал адляар хонхосог соо үедэшэхэгүй, шугы бургааһанда шагтагалдаад байшахагүй ха юм. Юрэдөөл хони харууһалангүй, ондоогоор хоолойгоо тэжээгээл һаа дээрэ»—гээд хэлсэхэ, сэсэрхэхэ хүнүүд бии л һэн...

...Хабарай үе саг һэн. Тарилга һая дүүрэнхэй. Үдэшын наран Үлзытэ хадын оройдо тонгойнхой. Бэлшээриһээ бусажа ябаһан үнеэд субажа, тугалдаа хүрэжэ ядаһаншаг хэбэртэй мөөрэлдэнэ. Булжамуурнууд агаарта үрдилдэн дэгдэжэ, богонихон дуунуудаа татаад лэ буунал.

Ушхайтаһаа бусажа ябаһан Пунцыкцырен мотоциклаа байлгаад, харгын хажуу тээ гаража, зүлгэ дээрэ хэбтэбэ. Хониндо орохо гээшэ гү, али үгы гү? Хүндэ хүшэр юумэнһээ, бэрхэшээлһээ айһаншье бэшэ аад, нэгэл тиимэшэг шэнги байна. Цырендыжит һамганиинь бүри залуу, эдир ябахадаа, хонишон болоод үзэһэн. Нигэжэ тээлмэрдэжэшье ябаһанай хэрэггүй. Хүнэйл хүбүүдэй хэжэл ябаһан ажал. Харюусалгатай даа. Тэд яахаб?..

Пунцыкцырен шиидэнгеэр бодоод, гэр тээшээ гүйлгэшөө һэн...

2

Һүниин тэн үнгэрөө юм гү, али яагаа юм: нилээд оройхон болоо хэбэртэй. Сүг мүшэн оронхой хаш. Буурал сагаан жабар газаа тооһорно. Үй түмэн мүшэдөө яларуулһан үндэр тэнгэри үүр сайхын урда тээ бүри хүйтөөр эбһээлжэ, үглөөнэй паранаар жабаршье һайсал ханхинаха янзатай.

Февраль һарын энэ һүниие Пунцыкцырен үргэһэ нойргүйгөөр үнгэргэхэнь хаш. Хурьгад һайсал «адхаржа» байһан аад, мүнөө үень нэгэ бага намданхай. Тиибэшье һүүлшын үсөөхэн хонид хурьгалхал аад, юундэшьеб удаарба.

Хонишоной һанаад үзэхэдэ, хонид нэгэл жэгдэ шахуу хурьгалха ёһотой һэн. Юуб гэхэдэ, үнгэрһэн нажар эхэ хонидто искусственна үрэжүүлгэ саг соонь, һайнаар хэгдээ бэлэй.

Пунцыкцырен олые бодоно. Ороно, гарана. Тамхилна.

— Ятараа ороо, гараа хүмши? —гээд, Цырендыжидэй гэмэр-

хэдэ, хүйтэн сай[...] Пунцыкцырен ан[...] бэртэй. Һанаан с[...] хурьгад...

Дүрбэн зуу [...] хурьгалаад, түлэ[...] яһала барагтай[...] байна. Жэл, үбэл[...] харюусалгатай, т[...] һа оролог. Зунда[...] наар бэлшээжэ т[...] ниид тобир түл у[...]

Эдэ бүгэдые П[...] бан хургандаал м[...] ниие хүн, бүхэн [...] даа. Хабар, нажа[...] хуурангүй, хони[...] адуулжа, хаһа б[...] жүүлээд, байра [...] шааень ларагар т[...] хүйтэн үбэлдөө б[...] жээл: үбһэ, зе[...] ехээр бэлдэбэл, х[...] амжалта түйлах[...] жаггүй ааб даа.

Нүхэд хонишо[...] цыкцырен бодоно[...] муу бэшэ хүдэл[...] Намсарай Ямпил[...] Арба һайса гара[...] һүрэгые олошо[...] нооһо элбэгээр ха[...] на.

Эдир залуу ябад[...] нахада һонин. Эд[...] дажа, наншалд[...] ябагдаа. Зарим[...] гуулитай болоод[...] ажаһуудаг. Хари[...] тээ аха наһатан[...] ренэй сасуутан [...] жэлнүүдтэ һург[...] газар хахалаа, ад[...]

Үгы даа. Хони[...] тухай Пунцыкцыр[...] доо. Хэдэн жэлэ[...] ниие магад ойлго[...] болоо. Зүгөөр да[...] ниие хонишоноор [...] Хэжэнгынше сов[...] Баһа хонишон г[...] ойлгохо, нэгэ та[...] ветеринар байха [...] Трактор, машины[...] лэ хүниие һуул[...] үнэмшэлгэтэй х[...] Хонишон юун[...] Нигэжэ бодохынь [...] намжа тухайгаа х[...] хэлэдэггүй һаа, б[...] рэггүй. Үгы да[...] абягүй ябахаар [...] хэлэхэ.

...Хурьганай ш[...] аали намдуун ба[...] Һүүлшын хонин [...] цыкцыренэй газа[...] бар тооһорһон за[...] бүрүүлхэн үдэр б[...]

3.

Һүүлшын [...] лээр тала [...] боложо, сэл хүхөө[...] Пунцыкцырентэй [...] һорьмойгоо хөө[...] раа, һүүлшын бо[...] адхарһан тухай а[...]

— Яахамнай г[...] тарнай, бороо о[...] һэргэжэ, һанааг[...] гээд, хонишон э[...]

— Зай, энэ ж[...] абабаш?

— Барагтай да[...] наб. Хэжэнгэ ор[...] лээд, мотоциклда[...]

..Бургаастайн [...] шье дуугаа хур[...] халжа ябаһан т[...] ноон Сагаан Жал[...] дана. Тэрүү-тэрэ [...] дын хормойдо [...] буусын дээдэ тэ[...] хозой түрүү [...] Пунцыкцырен Б[...] шэнэ бууса тобо[...] хонишон амжалт[...] жэлдэ 464 эхэ [...] хурьга абажа, бүр[...] жүүлээ.

Хабар сагай да[...] дэ, булжамуурнуу[...] эхилжэ, үбгэ эсэ[...] саар хони адуул[...] сыкцырен тухай [...] нүүдые хэлэһэн [...] гүүрнь элихэ.

Г. ДА[...]

Хэжэнгын со[...] нэгэдэхи отд[...]

РЕСПУБЛИКА СООГОО ШАЛГА[...]

Республикын Министрнүүдэй Совет болон Профсоюзуудай областной совет нютагай мэдэлэй предприятинуудай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй 2-дохи кварталай үрэ дүн согсолон гаргаа.

Арад зоной эрилтэ хангадаг Загарайн аймагай комбинат (директорынь А. Т. Джус, месткомой түрүүлэгшэ В. А. Кузнецов) энэ мүрысөөндэ түрүүлжэ гараад, республикынгаа Министрнүүдэй Совэдэй болон Профсоюзуудай областной совэдэй дамжуулгын Улаан тугта, 1-дэхи мүнгэн шанда хүртэһэн байна.

Асфальтбетонно заводой коллектив (директорынь А. К. Осетров, парторганизациинь [...] Ю. А. Тараканов[...] түрүүлэгшэ Н. И. [...] һуури эзэлээ. Тус [...] дохи мүнгэн шан[...]

3-дахи мүнгэн [...] аймбыткомбинадай [...] ректорынь А. А. [...] организациинь се[...] Константинова, ме[...] лэгшэ Ю. И. Бер[...] управлениин ко[...] лениин начальни[...] тов, парторганиза[...] Лахорова А. С., мес[...] лэгшэ С. Ф. Бо[...] байнад.

СОВЕДҮҮД БА ХҮДӨӨ НЮТАГАЙ СОЁЛ ГЭГЭЭРЭЛ

Н. ПИВОВАРОВ,
Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ

...ын урданай Хэжэнгэ ...ай үргэн нуга соо ...үрэнь хада хүбшэ... Энэ нугада бүхэ... ...й турша соо наран ...а байдаг юм.

...нютагта арадай соёл ...айгуудые арьбадха... ...ай олон хүнүүд ур... Буряадай литературын Хоца Намсараевай оюун ...а түрүүнэ һалбараа, ...ай республикын түрүү... ...үүд, олон артистнар, ...гараа.

...байгуулхы оршон бай... ...һон тухай һанажа үзэ... ...үе сагта хүгжөөгдэдэг ...шалнуудта анхарал ...байдаг. Жэшээлхэдэ, ...үд мүн дээрэһээ элеэр ...дэ уран һайханай ...эр хүгжэнхэй. Хэ... ...ай арадай хоор рес... ...р эрхимүүдэй тоодо ...эн дээрэ һиилэлгэ, ...нуудай һиилүүрэй ...ын болон бүхэөөюз... ...дта эрэгшэдые нэгэ... ...дэг байгаа. Эгээл ...энэ жэлдэ юрэ бу... ...й газар болоо: В. И. ...ээр 100 жэлэй ойдо ...эй аймагай центртэ ажа... ...ой үдэрнүүд үнгэр... ...н һайханай тоосоон... ...ы совхёзууд, леспром... ...ана. Эдэ харалга... ...о-гэгээрэлэй эмхи зур... ...лмэрилэгшэдэй, нюта... ...й, ажахын хүтэлбэри... ...н ябуулгые элитээр...

...ын тосхонуудта мүрысэ... ...үүдэй гарадаг болоһые, өөрынгөө ажахыда, мүн хүршэнэрэйдөө соёл культурын талаар туйлагдаһан амжалтануудта һонирходог болоһыень би онсолон тэмдэглэхые хүсэнэб. Энэ һонирхолые дэмжэн, нютагай Соведүүд В. И. Ленинэй һанал бодолые бодото хэрэг дээрэ бэелүүлнэ. Библиотекэнүүдэй хэрэг тухай хэлэхэдээ, нютаг нютагуудтахи манай бүхы соёл культурын хэрэг тухай үнэндөө тэрэ хэлэһэн байгаа: энэ хэрэг «холын губернинүүдэй, бүлэгүүдэй, уншагшадай болон бусадай хоорондо мүрысөө дэлгэрүүлхэ эрилтэ юунһээшье ехээр табина».

Хүдөөгэй соёл культурые хүгжөөхэ хэдэн олон шухала асуудалнуудые Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет һүүлшын хоёр жэлэй турша соо хаража үзөө. Культурно-ажаһуудалай, гэр байрын барилгануудые саашадань һайжаруулха гол шэглэлнүүд болон даалгабаринуудые хамтаараа хэлсэжэ, тодорхойлһон республикын Верховно Соведэй сесси ехэ үүргэ дүүргөө. Арадай һунгамалнуудай тодорхойлһон түсэбэй ёһоор, гурбан жэлэй турша соо хүдөө тосхонуудта 354 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай гэр байра, 145 клуб, 45 библиотекэ, 112 спортивна зал ба стадионууд, олон һургуули, больница болон бусад эмхи зургаанууд баригдаха зэргэтэй. Эдэ хараанууд шууд сэхээр бэелүүлэгдэжэ байнхай. Хүдөө тосхонуудта хэгдэхэ культурно-ажаһуудалай барилгануудай юрэнхы хэмжээн нёдондопойхидо орходоо хоёр үлүүтэй дахин ехэ байна.

Эдэ зорилгонуудта һомологдоһон мүнгэ зөөриие эгээн бүрин хүсэдөөр хэрэглэхые нютагай Соведүүд оролдоно. Хүдөө тосхонуудые шефтээ абаһан промышленна предприятинууд тэдэндэ ехэ туһаламжа үзүүлдэг.

Манай һанамжын ёһоор, хүдөөгэй соёл культурын материальна баазые олодхон хүгжөөхэ ба бэхижүүлхэ талаар мэргэжэлтэдэй, олониитын хабаадалгатайгаар Соведүүдэй хараалан зохёоһон түсэб шиидхэхы удха шанартай байна. Энэ түсэбэй ёһоор аймагай центрнүүдтэ культурын хэдэн олон эмхи зургаануудые байгуулха ябадал түрүүшын ээлжээнэй зорилго болгон табигданхай. Энэ хадаа аймагуудай соёл культурын материальна, эмхидхэлэй ба методическа бааза болохо зэргэтэй. Эдэ эмхи зургаанууд байгууламжынгаа талаар городуудай эмхи зургаануудтай адлирхуу байха гэбэл, тэдэнэй тоодо Культурын байшан, ехэ наһатайшуулда ба үхибүүдтэ зорюулагдаһан аймагай библиотекэнүүд, аттракционуудтай, хэшээлнүүдые, наада болон зугаа үнгэргэхэ талмайнуудтай соёлой ба амаралтын парк, арадай театр, хүгжэмэй һургуули, хизаар ороноо шэнжэлхэ арадай музей оролсохо байна. Энэ музейдэ нютагаархидайнь ажалай ба дайшалхы алдарта хамаатай шухаг зүйлнүүд суглуулагдаһан байха зэргэтэй.

Эдэ эмхи зургаануудые байгуулха түсэб бэелүүлэгдэн, гурбан жэлэй турша соо Буряад ороной аймагай бүхы центрнүүдтэ соёлой шэнэ байшангууд баригдаа, баригдажа байнхай. Тэрэшэлэн библиотекэнүүд, хүүгэдэй хүгжэмэй һургуулинууд хаа хаанагүй хүдэлнэ. Найман аймагай центртэ арадай театр, зургаан аймагай центртэ хизаар ороноо шэнжэлхэ музей нээгдэнхэй. 1972 он хүрэтэр аймагай бүхы центрнүүдтэ соёлой ба амаралтын паркнууд бии болохо гэжэ бидэнэр найданабди. Энэ хадаа Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолоор хараалагданхай.

Аймагай центрнүүдтэ культурно-ажаһуудалай барилгануудые хэхэ хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулха зуураа, колхоз, совхозуудай түбэй буусануудта соёлой эмхи зургаануудые бариха тухай бидэнэр мартанагүйбди. Эндэ колхоз, совхозуудай мүнгэ зөөреэр, хүн зоной болон городой предприятинуудай туһаламжатайгаар барилга үргэнөөр хэгдэдэг болонхой. Тэрэнэй ашаар һүүлшын хоёр жэлэй турша соо хүдөө тосхонуудта 80 гаран клуб ба культурын байшан баригдаа.

Манайда газар нютагаймнай хадалиг байһан дээрэһээ бэрхэшээлнүүдэй тохёолдодог болобошье һуурин газарнуудые электрижүүлгэ гол түлэб түгэсхэгдөө. Хүдөө нютагуудта телевидени түргэнөөр дэлгэржэ байнхай. Авиационно болон автомобильна харилсаа холбоон эгээн холын һуурингуудта культурно-ажаһуудалай техникэ, ном дэбтэр, газетэнүүд болон кинофильмнүүдые абаашаха арга олгоно. Зүгөөр соёл культурын талаар хангахань бэрхэтэй, тиимэ хүдөөгэй зон манайда бии. Эндэ малшад тухай би хэлэнэб. Тэдэнэр хонин һүрэгтэеэ хамта гэр байраһаа холын нютагуудта гаража ошодог. Манай тала дайда хизааргүй уужам, хада уулануудые дабахань угаа бэрхэтэй... Ажахын гол ба эгээн бэрхэтэй һалбаринуудта хүдэлдэг хүнүүдтэ тусгаар анхарал хандуулха хэрэгтэй гэжэ бултанда ойлгосотой.

Манай һанахада, ажахынуудай хүдэлмэрилэгшэд өөһэдөө, тусхайлбал, Зэдын аймагай Ториин совхозой хүдэлмэрилэгшэд таарамжатай аргануудай нэгые олоһон байна. Холын бэлшээринүүдтэ гараад, бэе бэедээ дүтэшэг һуудаг малшадые соёл культурын талаар хангаха ниитэ түсэб эндэ зохёогдонхой. Тогтоогдоһон үдэр энэ зонын малшад нэгэ газарта суглуулан асарагдахадань, эдэ айлшадые киномеханик, агитбригада, библиотекарь, лектор, врач, парикмахер, культурно-ажаһуудалай поездын бусад мэргэжэлтэд хүлеэжэ байдаг. Гэбэшье мүнөө дээрээ нүүдэл клубууд дуталдадаг байна.

Клуб хүдөө тосхондо культурно-ниитын бүхы хүдэлмэри ябуулха түб болоно гэжэ бидэнэр тоолонобди. Н. К. Крупскаягай хэлэһэнэй ёһоор, клуб хадаа «олониитын үүсхэлэй гаргагдадаг, олониитын абьяас эрмэлзэлгын бэхижэдэг, ниитын коллективүүдэй гэшүүн бүхэнэй ушар ёһо мэдэлгын дээшэлдэг» газар болохо байна бшуу.

Зүгөөр, клубуудай залнуудай һаруул уужам, һайнаар тухеэрэгдэнхэй байгаашье һаань, тэндэ хэгдэдэг хүдэлмэриин удхань заримдаа һула байдаг. Энэнэй олон шалтагаануудай нэгэн гэхэдэ, өөрынгөө үүргын ехэ байһые ойлгохоһоо гадна, культурна ажабайдал эмхидхэгшын һайн профессиональна дүй дүршэлтэй, бэлэдхэл ехэтэй шударгы хүдэлмэрилэгшэд дуталдана гэжэ хэлэхые хүсэхэ байнаб. Буряад орондо иимэ мэргэжэлтэдые бэлдэхын тулада бага бэшэ юумэн хэгдэнхэй, Зүүн-Сибириин культурын институт байгуулагдаа. Һүүлэй үедэ культурно-гэгээрэлэй училищиин бааза нилээд бэхижүүлэгдэһэн байха юм. Хүгжэмэй училищи шэнэ байшанда ороо, Улаан-Үдын институдуудые, илангаяа, багшанарай ба хүдөө ажахын институдуудые дүүргэгшэд хүдөө нютагуудта культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри ябуулгатай холбоотой хоёрдохи ниитын мэргэжэл амжалтатайгаар шудалжа гарадаг.

Клубна эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдые үнэндөө бэлдэнэгүйбди гэжэ мэдэрхэ хэрэгтэй. Культурын институдай, мүн культурно-гэгээрэлэй училищиин һуралсалай түсэбүүдээр имагтал уран һайханай бүлгэмүүдэй хүтэлбэрилэгшэдые, профессиональна шахуу дирижернууд, режиссернууд болон балетмейстернүүдые бэлдэхэ гэжэ хараалагданхай. Тиихэдэ, культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри хэхэ абьяас шадабаригүй залуушуул эдэ һуралсалай газарнуудта зарим ушарта ородог байха юм.

Эдэ бүгэдые хараадаа абан, хүдөөгэй шадабаритай залуушуулые нютаг нютагуудта шэлэн абажа, культурно-гэгээрэлэй һуралсалай газарнуудай абадаг байхыень бидэнэр оролдонобди. Мүнөө аймагай центрнүүдтэ олониитын хүсөөр хүдэлдэг культурно-гэгээрэлэй һургуулинууд бии. Тэндэ практигууд суглардаг, жэл бүхэндэ недели бүриин семинар дүрбэ удаа үнгэргэгдэдэг. Эдэ һургуулинууд хоёр жэлэй болзортой юм.

Хүдөөгэй культурые хүгжөөхэ талаар Буряад орондо бэелүүлэгдэжэ байһан хүдэлмэриин үргэн ехэ түсэбэй имагтал зарим хубиие би нэрлэбэб. Социально-экономическа ба культурна ажаһуудалай талаар город ба хүдөөгэй хоорондохи илгаае зайсуулха бүгэдэ арадай зорилгые Буряад арад национальна республикынгаа тодорхой эрхэ байдалда шиидхэжэ байдаг.

Эдэ бүгэдэ Буряад ороной экономическа ба культурна шэнжэ шарайе тодорхойлдог угаа ехэ хубилалтануудай үрэ дүн болоно. Үнгэрэгшэ зуун жэлэй эсэстэ манай хизаар нютагта Англиин аяншан Диксон ябахадаа иигэжэ бэшэһэн байгаа: «Үльгэр домог соо дурдагдадаг шэнги мүльһэтэ Забайкали — бөлбосон дэлхэйһээ хэдэн мянгаад километртэ холо байдаг орон болоно. Европын болбосорол — Шекспир, Диккенс, Бальзак, Пушкин эндэ хэзээдэшье хүрэжэ ерэхэгүй гэжэ һанагдахаар».

Теэд Англиин энэ аяншан холые тулюураар харадаг байшоол даа. Һүүлшынхье баримтанууд дээрэһээ өөһэдөө хараад үзыт. Буряадай драматическа театр һаяхан Москвада «Лир хаанние» харуулаа, Буряадай оперо ба баледэй театрай солист Ким Базарсадаев Англида ба Шотландида шадабаряа харуулаа, тэрэнэй репертуарта «Шотландская застольная» гэжэ мэдээжэ дуун оролсодог байгаа. Тус тус баримтанууд тухай бэшэ, харин Соведүүдэй ороной уужам ехэ газар нютагуудта социалис соёл культурын юрэнхы дээрээ хурдан түргэнөөр хүгжэдэг байһан тухай хэлэгдэжэ байһаниинь ойлгосотой.

Хүдөөгэй соёл культурые шууд сэхээр, оролдосотойгоор хүгжөөлгэ, республиканууд ба областьнуудай хоорондо дүй дүршэлөө халан абалсалга ажалшадай оюун бодолой ажабайдалай шухала асуудалнуудые бүри һайнаар шиидхэлгэдэ туһалха гэжэ бидэнэр этигэнэбди.

УЛААН-ҮДЭ.

(«Известия» газетэһээ абтаба).

СОВЕТ ХҮНҮҮД ТУХАЙ ХӨӨРӨӨН

НЭРХЫ БАГША

...АЛАЙ ЭХИН

...й хүнүүд эртэ бододог ...ша Надежда Яковлевна ...ай ажалай үдэр мүн лэ ...эг. 1939 ондо арба ...басаган Брусяны тос... ...эй. Залуухан багша ...үнэдэ хадамда гараа. ...эндээ үлэнхэй.

...шабинар, һурагшад ...хөргынуудаар алхал... ...мүнөө урдынхидаал ад... ...бүхэндэ классай үүдэ ...ог. Үһэнниинь зохидоор ...үндэр духадань хоёр ...а зурылдана. Нюдэ... ...бэшэ, зүгөөр тэдэнэйнь ...абаар лэ мэдэрээдхи... ...болол сэнхир. Хамагые ...гэхээр.

...дээ бэлдэнгүй ерээ. ...хүбүүн табатай болото... ...р ороогүй: хани нүхэдөө ...эй. Заахан хүбүүн ...ерожо, гуталаа һуга... ...гөө хургадые тоолоно. ...араһан багша үлэ мэ... ...на.

...хин эшхэржэ, тэнгэри ...шагдаад, гэр соо ха... ...обо. Хии бараан эхил... ...ша классуудай үхи... Надежда Яковлевна захи...

...һайханай харалгада ...гүй хүн багашуулые ...абаашажа үгэг.

...л эндэ үнинэй бии ...ша классуудай һураг... ...улые гэртэнь абаашаа... Иигэжэ үхибүүд бага... ...үнүүдтэ туһалжа һу... ...жэлэй үнгэрхэдэ, эдэ... ...болоод, өөһэдынгөө за... ...лха. Зүгөөр, багшын ...галай энэ эхин мар... ...й.

...АН ҮХИБҮҮНЭЙ ЭХЭ

...й аша туһын тулада ... Брусяны тосхоной ... эрмэлзэл хүсэлтэй. ...ар жэлнүүдые һанаад ...эгүй болоһон үхи... ...алгаайаа, хэн харуу... ...! Багша!

...н үхибүүдэй уйдхар ...сэлмээхын тула Бру... ...ной эхэнэрнүүд оролдо... Ленинград, Смоленск... ...үхибүүд үлэсхэлэн ..., арай гэжэ хүл дээрээ ...байдаг һэн. Тэдэниие гар ...жэ абаашахапш.

...ад даа, таанадыемнай ...р зобоогоо гээшэб?— ...үүд уйлалдаха.

...ие хүдөөлүүлхэеэ аса... Бү уйлалдагты, —гээд. ...һан багша тэдээндэ хэ...

...үхибүүд даншье һаа заа... ...Һургуулидахи хэ... ...жэрхиһэн багша ... шахуу үхибүүдэй ... Тэдэнь инаг зулгы, ...энэ эхэнэрые гараа ...дадаг бэлэй.

... эдэ үдэрнүүд үнгэржэл ...орһон үхибүүд багша ...һээ дутуугүй һанадаг ... Теэд уйдхар гашуудал өөрыень тойрон гарабагүй: басаганиинь ехээр үбдэжэ, ахынь алууһан тухай мэдээн ерээ. Танкист үбгэнһөөнь бэшэгүүдшье ерэхээ болишобо. Үншэн үхибүүд тэрэнэй түрэһэн үхибүүд шэнги болоо һэн...

3. ХЭШЭЭЛНҮҮДЭЙ ҮРГЭЛЖЭЛЭЛ

Класс соонь дүшэн табан һурагшад, тэдэнэй хахадһаа олониинь—үншэн үхибүүд. Таня Бочкарева, Дуся Савкина, Валя Конькова, Люда Малышева гэгшэд һургуулиһаа тарамсаараа багшынгаа гэртэ гүйлдэжэ ошодог һэн.

Фронтдо эльгээгдэхэ бээлэй, шарф нэхэхыень багша һургадаг байба. Волго мүрэнэй мүльһэнэй унахада, тэрээ руу тэдэ ходо аяншалдаг бэлэй. Эдэ бүгэдые хаража, үзэжэ ябахадаа, үхибүүд олон юумэ ойлгодог һэн.

«Степан Разинай агыда» һурагшадаа асарха. Агы нүхые хаража байхадаа, Россидахи таряашадай дайнай вождь тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэхэ. Мүрэнэй үндэр эрье дээрэ суглараад һууха. Пароходууд, баржанууд, онгосонууд тамарһаар үнгэрхэ.

— Хэзээ нэгэтэ, урдань Волгын эрьедэ энэ томо шулуун хэбтэдэг бэлэй,—гээд багша хөөрөөгөө эхилдэг һэн.— Тэрэ шулуудые хүнүүд хайжа асараад, хадуур, хажуурнуудые бүлюудэдэг байгаа. Тэрээнһээ үндэһэлэн, манай тосхон Бүлюутэ (Брусяны) гэжэ нэрэтэй болоо юм. Арбан долоодохи зуун жэлдэ энэ тосхоной һуури табигдаһан. Баяшуулай дарлалтаһаа зугадагшад эндэ һууришажа эхилээ...

Түрэл нютагтаа дуратай байхыень, үнэн сэхэ ябахыень үхибүүдтээ багша заадаг бэлэй. Һурагшадынь ажал хэжэ һураа, колхозой үбһэ ходо сабшалсаха, түлеэ залһа асаралсаха. Багшын жэшээ эндэ ехэл удха шанартай байгаа.

4. ҮРГЭМЭЛ БАСАГАН

Люда Малышева энэ эхэнэртэ энхэрэн дурлаа. Ямаршьеб таниггдаагүй, инаг түрэл мэдэрэл тэрэнэй сэдьхэл соо мүндэлөө, суранзан мэтээр энэ багша эхэнэр тээшэ басагаханай зүрхые татажа эхилээ. Үншэн үхибүүдэй гарһаа табилга абаад, багшадаа гүйжэ ошодог һэн. Заримдаа Надежда Яковлевнада һаалта хахэеэ түбэгшөөгөөд, сонхо доронь зогсохо. Һурагшадай тетрадь, дэбтэрнүүдые шалгажа һууһан багшаяа удаан хараха. Үрин зулгы энэ эхэнэрые «эжы» гэжэ нэрлэхээр бэлэн байха.

Нэгэтэ бишыхан басаган һэмээхэнээр ерээд, багшынгаа нээлгэтэй сонхо доро зогсожо байба. Надежда Яковлевнагай юу уншажа байһые Люда һайн мэдэнэ: тусхай данса соо үбгэнэйнь бэшэгүүд хадагалаатай. Нүхэрынь дайнһаа бусаагүй ха юм.

Басаган удаан зогсобо. Модоной набшаһадай һаршаганаан соогуур «эжы» гэһэн шэбэнээн дуулдаадхёо. Үгы даа. Эхын һайхан сэдьхэл зүрхые мэхэлхэгүйш. Надежда Яковлевна гүйжэ гараад, сонхо доро зогсоһон Людые тэбэришоо.

5. ХҮН ЗОНОЙ ЭТИГЭЛ

Жэлнүүд үнгэрэн ошоо. Люда һургууляа дүүргэөд, Брусяны тосхонһоо холо бэшэ хүдэлнэ. Багшанарай дээдэ һургуулида заочноор һурана. Хүбүүтэй болонхой. Түрэһэн гэртээ, эхэдээ ходо ерэдэг. Харин эхэнь, хүдөөгэй багша, һургуулиин директорээр хүдэлдэг. Нютагайнь хүн зон сельскэ Соведэй депутадаар тэрэниие һунганхай. Хэхэ хэрэгүүд олон даа.

Бэшэгүүд ходо ерэнэ:

«Мэндэ амар, Надежда Яковлевна,—гээд сэрэгшэ Женя Яковлев бэшэнэ. — **Түрэһэн үдэрөөрнь амаршалһанайтнай түлөө ехэтэ баясааб. Албамни һайн ябана. Миниие дүрэ хүндэлэлэй самбарта үлгөөтэй. Һайн даа, багшамни. Һургаалайтнай түлөө һайн даа».**

Сочиһоо ерэһэн бэшэг. **«Хүндэтэ Надежда Яковлевна! Танай һурагша байһан Оля Иванова бэшэнэ. Долоодохи класс хүрэтэр танда заалгаа һэм. Һайнаар, зүбөөр хүмүүжүүлһэнэйтнай түлөө баясажа, омогорхожо ябадагби. Танайл заадаг ёһоор ажаллажа, дурлажа, нүхэсэжэ һураабди».**

Багшын ажалые бүхы мэргэжэлнүүдэй эхин гээд дэмы хэлсэдэггүй. Нүхэр Лабыскина гушан жэлдэ багшалаа. Тэрэнэй һурагшад мүнөө багшанар, врачнууд, инженернүүд, хүдэлмэришэд болонхой. Үнэн сэхэ, габьяата ажалайнгаа түлөө Надежда Яковлевна Лабыскина Ленинэй орденоор шагнагданхай.

Иимэл даа, юрын хүн, энэрхы зулгы эхэ, хүдөөгэй багша!

Анна БЕРКУТОВА.
(АПН).

Куйбышевска область.

Улаан-Үдын судна бүтээлгын заводой коллектив Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозые шефтээ абанхай. Заводой хүдэлмэришэд колхозой ажал хүдэлмэридэ нилээд ехэ туһа хүргэхэһөө гадна, ажахын мастерскойнуудта элдэб янзын түхеэрэлгэнүүдые бэлдэжэ тодходог, ашаглалгадань туһалалсадаг байна. Завод ба колхозой коллективүүд хоорондоо нягта холбоотой болонхой.

Зураг дээрэ: колхозой главна инженер Виктор Дабаевич Чимитцыренов саашадаа хэгдэхэ ажал хүдэлмэри тухайгаа заводой хүдэлмэрилэгшэдтэй хөөрэлдэжэ байна.

Д. БАЛДАНОВАЙ фото.

МАНАЙ ПОЧТО

Манай газетын үдэр бүри абажа байдаг бэшэгүүд соо табан жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө тэмсэлэй улам үргэлжэжэ байһан тухай хэлэгдэнэ, мэдээсэгдэнэ. Үнгэрһэн һарада ган гасуурай үргэлжэлһөөр байбашье һаань, ажахы бүхэнэй һү һаали дээшэлүүлхэ, мяха гүрэндэ тушааха түсэбөө саг соонь дүүргэһэн тухай мэдээсэлнүүд абтажа, газетэдэмнай толилогдоһон байна. Зунай үедэ үнеэн бүриһөө 1100 килограмм һү һаахын түлөө социалис мүрысөөн республикымнай ажахынуудта үргэнөөр дэлгэрэнхэй.

«Абаһан уялгаяа бэелүүлхын тула совхозой малшад ехээр оролдоно. Үнеэдээ үдэр, һүнигүй бэлшээхынгээ хажуугаар, тэдэндээ тус бүридэнь хоёр килограмм, һаагдаһан нэгэ литр һүн бүридэ 200 грамм таряа талханай зүйл бүйлүүлжэ үгэнэ. Ган гасууршье һаань, үнеэдэйнгээ һү шэмэ алдахагүйн тула оролдонобди» гэжэ Сэлэнгын совхозой парткомой секретарь Д. Бадмадашиев бэшэнэ.

Иимэ удхатай олон бэшэгүүд ажахынуудһаа абтажа, газетэдэмнай толилогдоһон байна. Тэрэнэй хажуугаар хониной нооһо хайшалха ехэ кампаниин хаана, ямараар үнгэржэ байһан тухай репортаж, статья, мэдээсэлнүүд газетэдэ ходо толилогдожо байгаа.

Мүнөө республикын ажахынуудта бүри шухала, бүри харюусалгатай саһа—тэжээл бэлэдхэлгэ түлэг дундаа ябажа байнхай. Манай газетын хүдөө, хүдэлмэришэн бэшэгшэд өөһэд өөһэдынгөө колхоз, совхозуудай үбһэ хуряалга дээрэ туйлаһан амжалта, түрүүшүүл тухайгаа магтажа бэшэһэн статья, корреспонденцинүүдые олоор эльгэнэ.

Үнгэрһэн һарада хүдэлмэришэн, хүдөө бэшэгшэдэй олохон бэшэг абтаба. Тэдэнэй диилэнхи олониинь газетэдэ толилогдоһон байна. Үдэр бүри редакцида ерэжэ байдаг бэшэгүүдэй дунда предприяти, ажахынуудай хүдэлмэриин амжалта харуулһан, дутуу дундануудые шүүмжэлһэн статья, корреспонденцинүүд бии. Тэдэнэй олонхинь газетэдэ толилогдодог, нүгөөдэ заримань заагдаһан дутагдалаар хэмжээ абахын тула зохихо зургаануудта эльгээгдэнэ. Тиихэдэ газетэдэ толилогдоһон шүүмжэлхы удхатай корреспонденци, статьягай мүрөөр ямар хэмжээнэй абтаһан тухай хирэ хирэ болоод лэ уншагшадтаа мэдээсэжэ байдагбди.

Газетын эдэбхитэд нютаг нугадаа, аймаг дотороо боложо байһан һониной дээжые редакцида эльгээжэ, уншагшадаймнай нюдэнэй хужар болгожо байдагынь мэдээжэ. Ажалша бэрхэ малшад, таряашадай болон бусад элдэб мэргэжэлтэй хүнүүдэй ажал хүдэлмэри дээрээ туйлаһан амжалтые магтаһан бэшэгүүд олоороо абтана. В. И. Ленинэй 100 жэлэй ойдо зорюулан, түрүү ажахынуудай хүгжэлтэ, алдар солото хүнүүдыень магтаһан тусхай хуудаһанууд газетэдэмнай толилогдоно. Шэн зоригто ажалаараа Ленинэй ордендо хүртэһэн ажалай баатарнууд тухай очерк, зураглалнууд ходо гарана.

Һүүлэй үедэ Захаамин, Хори, Сэлэнгэ, Яруна, Мухар-Шэбэр, Хяагта, Баргажан, Түнхэнэй аймагуудһаа олохон бэшэгүүд абтаа. Энэнь һайшаалтай.

Эдэ үдэрнүүдтэ үбһэ хуряалгын халуун саһа хаа хаанагүй ябажа байһаниинь хүн бүхэндэ мэдээжэ. Тиимэһээ манай олон уншагшад, эдэбхитэй хүдөө бэшэгшэд ажахы бүхэнэй үбһэ хуряалга дээрэ туйлаһан амжалта тухай, мүн дутуу дунданууд тухай, В. И. Ленинэй 100 жэлэй ойн урдахи социалис мүрысөөн тухай, арад зоной ажабайдал, ажаһуудал, амаралта тухай, тосхон, нютаг бүхэндөө боложо байһан һонин тухай хөөрэһэн бэшэгүүдые таһалгаряагүйгөөр эльгэжэ байхыень өөһэдынгөө уншагшадта редакци найдана.

Тоо бүридхэлгын хүдэлмэридэ мүнөө үеын тоололгын машинанууд хэрэглэгдэдэг боложо байнхай. Хориин аймагай Анаагай совхоздо тоололгын бюро эмхидхэгдэһэн байна. Тэндэнь тоо бүридхэлгын 20 гаран аппарат тодхогдонхой. Һаяар энэ бюрогой филиалнууд Хориин ба Хэжэнгын аймагуудай ажахынуудта бии болгогдохо юм. Шэнэ техникэ хэрэглэһэнэй ашаар тоо бүридхэлшэдэй ажал хүдэлмэри нилээд хүнгэрөө. Хэрбээ урдандаа совхозой нэгэ отделениин хүдэлмэришэдэй һарын салин хүлһэ тооложо гаргахын тула 7 үдэр хэрэглэгдэдэг һаа, мүнөө оройдоол 1,5 үдэр соо энэ ажал дүүргэгдэнэ. Анаагай совхозой тоололгын бюродо хүдэлдэг хүнүүд Ленинград хотодо һуралсажа, шэнэ мэргэжэлдэ һураһан байха юм. Зураг дээрэ: совхозой бухгалтер Д. А. Хайбзанова ажал дээрээ.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

ТОБШО-ХОНООР

Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмтеатрай залуу артистнууд һаяхан Химнын совхозой нэгэдэхи отделениин түб — Сайдам тосхон ошожо. Ц. Шагжинай найруулһан «Будамшуу» гэжэ зүжэг табиба. Тус зүжэг хараһан нютагай ажалшад залуу артистнуудай шадабариие үндэрөөр сэгнэһэн, тэдэнэртэ амжалта хүсэһэн байна.

Ч. ГУРУЕВ.

• • •

Түнхэнэй аймагай «Восточные Саяны» колхозой Хуурай Һубагай отделениин таряанай тоог дээрэ нютагай һургуулиин һурагшад складые даагша Д. Д. Яндановай хүтэлбэри доро ажаллана. Тэдэнэр 4—5 үдэрэй туршада таряанай тоог сэбэрлэжэ, шэнэ ургасын оруулагдахаар бэлэн болгоо.

Б. БИРБАЕВ.

ОЛООР БАРИГДАНА

250 хүнэй һууха залтай, библиотекэтэй, үргэн экрантай кино-түхеэрэлгэтэй соёлой байшан «Дружба» колхоздо шэнээр баригдажа байна. Тэрээн соонь мүн нютагай уран һайханай бүлгэмэйхидэй репетицинүүдээ үнгэргэхэ тусхай таһагууд байха юм.

Дурсагдагша колхозой барилгашад Агууехэ Октябриин революциин 52 жэлэй ойн һайндэр болотор соёлойнгоо байшангые ашаглалгада үгэхэ зорилготой.

* * *

Тэрэшэлэн Нарһата тосхондо, «Радуга» кинотеатрай хажууда аймагай соёлой байшан баригдажа байна. Тэрэ гурбан дабхар байха юм.

В. НИМБУЕВ.

Яруна.

НЭГЭ ТУГ ДОРО АЛХАЛАН ДАБШАГШАД

Казахстанда немец интернационалистнуудай байһан тухай

Революциин түлөө тэмсэлшэдтэ туһаламжа үзүүлхэ уласхоорондын организациин (МОПР) түлөөлэгшэд 1941 оной июлиин дулаахан һүни Алма-Ата-II гэжэ түмэр замай станци дээрэ суглараа һэн. Гансахан лэ Казахстанда МОПР-ой 334 мянган гэшүүд тиихэдэ бии байгаа. Шуһата байлдаануудай боложо байһан ороной түбэй районуудһаа эльгээгдэһэн бүлэг олон немец политэмигрантнуудые МОПР-ой гэшүүд эндэ угтаһан байна.

Фашизмтай саашадаа тэмсэхэ хүсэеэ бүрин бүтэн үлөөхын тулада компартиин хүтэлбэриин шиидхэбэреэр элдэб наһатай ба мэргэжэлтэй зуу шахуу хүн Германиһаа гараһан байгаа бшуу. Түрэл ороноо һөөргөө бусаха зам ута удаан, хүнгэн бэшэ, олон юумэ үзэхэ ушартай бологдохо гэжэ тэдэнэр мэдэдэг байгаа. Зүгөөр тэдэнэр ёһотойл тэмсэлшэд, тэсэбэритэй ба хатуужалтай коммунистнууд байһан дээрэһээ Эсэгэ ороноо гилтеризмын хара хүсэнүүдһээ сүлөөлхын тулада ямаршье бэрхэшээлые дабажа гарахаар бэлэн байгаа бшуу.

Галайнь унтаргаагдаһан вагонуудай дэргэдэ политэмигрантнуудые казагууд-түмэр замшад мүн лэ угталсаһан юм. Тэдэнэй нилээд олонинь зангидаһан нюдаргаа дээшэнь үргөөд, «Рот фронт, нүхэдүүд!» гэһэн үгэнүүдээр, заншалта ёһоор амаршалаа. Турксибай барилгашадай баатарлиг хэрэгүүдтэй танилсахын тулада Зүүн Пруссиһаа ханинарайнгаа делегациин республикын ниислэлдэ ерэхэдэнь, бүри 30-аад онуудай эхеэр Алма-Атын түмэр замшад Германиин пролетариадтай бата бэхи холбоо байгуулһан юм.

1932 оной ноябриин 7-до Алма-Атын Коминтернын нэрэмжэтэ талмай дээрэ ажалшадай демонстрациин болоходо, ангиин талаар аха дүүнэртэеэ нэгэ колоннодо зэргэлэн, делегадууд—холын Германиһаа ерэһэн хүдэлмэришэд ябалсаа һэн. «Турксибай түмэр замшад! Ленинэй суртал бодол ажал хэрэгээ эрхилхэдэтнай таанадта хүсэ оруулна, маанадта тэмсэл хэхэ эршэ зориг түрүүлнэ» гэһэн үгэнүүдэй торгон утаһаар гоёон оёгдоһон улаан туг тэдэнэр барижа ябаа. Үглөөдэрынь энэ тугаа Турксибай барилгашадта дамжуулан үгэһэн байна.

«Ленинэй тугые дээрэ үргэжэ ябагты. Пролетариадай диктатура дайшалан абахын тулада КПГ-эй хүтэлбэреэр урагшаа дабшагты! Турксибайхидһаа — Зүүн Пруссиин түмэр замшадта» гэһэн үгэнүүдэй бэшээтэй улаа ягаан тугые — совет ханинарайнгаа харюугай бэлэгые (энэ шухаг туг мүнөө Калининградай хизаар ороноо шэнжэлхэ музей соо хадагалагдажа байдаг) фашизмда эсэргүүсэгшэд Новак ба Аппель сэдьхэл зүрхөө хүдэлгэн байжа хүлеэн абаһан юм.

..Юһэн жэлэй үнгэрһэн хойно, Алма-Атын түмэр замшад үүрэй хираалжа байһан бүрэнхы сагта ерэгшэдые шэртэн харахадаа, хуушан танилнуудаа харахые хүсэдэг байгаа. Советскэ Союз фашис Германитай дайлалдажа байгаа, гэбэшье зүгөөр «немец» гэжэ үгэ «фашист» гэһэн үгэтэй адлидхагдадаггүй байгаа бшуу. Ангиин талаар немец аха дүүнэртэ байра, эдеэ хоол, хүдэлмэри үгэхын тула, интернациональна һанал нэгэдэлгын үзэл бодолдо үнэн сэхэ байдаг Казахстанай ажалшад бүхы юумэ хэһэн байгаа.

Политэмигрантнууд тээрмын комбинадай багашаг клуб соо байрлуулагдаа, хүдэлмэришэдэй столовонуудай нэгэндэ эдеэлдэг болоо. Тэдэнэй олонхидынь эрдэм шадабари ехэтэй мэргэжэлтэд байһан юм. Алма-Атада тэдэ жэлнүүдтэ томо фабрика, заводууд байгаагүй. Тиимэһээ Караганда, Чимкент болон Усть-Каменогорск ошохыень немец нүхэдтэ дурадхагдаа һэн. Тэдэнэр энэ дурадхалые дуратайгаар хүлеэн абаа. Бэрхэшээлтэй үе сагай байдалые харуулһан, шарлашаһан документнүүд архивуудта үлэһэн байха юм. Эдэнэр 30 шахуу жэлэй урда тээ болоһон, сэдьхэл хүдэлгэмэ ушарнуудые дахяад һанажа үзэхэ арга маанадта олгоно.

Карагандада 46 немец политэмигрантнууд түбхинэһэн байна. Лейпцигһээ ерэһэн Эрнст Юльман городой заводуудай нэгэндэ хүдэлмэридэ ороо, Эдит Баумгартен (эхэнэр) шэнэ шахтын барилга дээрэ кран хүдэлгэдэг болоһон байгаа. Эссенэй кабельщик Генрих Халь дайнай бүхы үе соо слесареэр хүдэлөө. Коммунист Вильма Гроссой эсэгые гитлеровецүүд саазалан алаһан, тэрэнэй эрэ нүхэрынь Испанидахи байлдаанай үедэ наһа бараа, үхибүүниинь Иваново городой хүүгэдэй байшанда хүмүүжүүлэгдэдэг байгаа. Вильма өөрөө заводто хүдэлхэ зуураа, залуу хүдэлмэришэдые, үдэшын һургуулинуудта ябагшадые һургадаг байгаа.

1926 онһоо КПГ-эй гэшүүн Изодор Круглерай дайнай һүүлээр түрэл ороноо бусахадань, Карагандагай машина бүтээлгын заводой директор Чудиновай тэрээндэ бэшэһэн үйлэдбэриин характеристикэ соо, тусхайлбал иигэжэ хэлэгдэнэ: «Үнэн сэхээр, шударгы һайнаар ажалладаг байгаа... үйлэдбэриингөө даалгабарие 170—180 процент дүүргэдэг».

КПГ-эй эдэбхитэд Казахай республикын ниитын ажабайдалай хажуу тээ байдаггүй һэн. Профсоюзуудай ба залуушуулай организацинуудай, МОПР-ой ба «Улаан Хэрээһэнэй» хүдэлмэридэ тэдэнэр хабаададаг һэн. Уласхоорондын хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй түүхые, КПСС-эй түүхые, үдэр бүриин политическэ байдалые шудалха кружогууд дайнай жэлнүүдтэ Карагандагай областиин Тельманскэ райондо хүдэлдэг байжа, тэдэниие немец коммунистнууд Борман ба Штамм хүтэлбэрилдэг байгаа бэлэй.

Дэлхэйн хоёрдохи дайнай үедэ дэлхэйн коммунис хүдэлөөнэй элитэ ехэ ажал ябуулагша Вальтер Ульбрихтын фронт дээрэ ходо ерэдэг байһаниинь мэдээжэ. Тэрэ «Сүлөөтэ Германи» гэжэ Национальна комитедэй гэшүүн байһан юм. Харин шухала хэрэгүүдээр Советскэ Союзай гүн руу ошодог байха баатай болодог һэн. Свердловскдо совет-герман хани барисаанай митингын 1964 оной июньдэ болоходонь үгэ хэлэхэдээ, дурсагдаһан аяншалгануудай зорилго тухай тэрэ иигэжэ хөөрөө һэн:

—1942 оной январьда, 22 үлүүтэй жэлэй урда тээ Свердловскдо би һүүлшынхеэ ерээд ошоһон байгааб. Тэрэ гэһээр танай город, область, завод ехээр хубилаа. Тиихэдэ, 1942 ондо би эндэ ябууд хүрөөд гараа һэм. Солдадууд ба офицернүүдтэй хөөрэлдэхын, гитлеровскэ дайнда эсэргүү тэмсэлдэ тэдэниие хабаадуулхын тулада немец сэрэгэй пленэйхидэй лагерьта би хүрөө һэм.

1942 ондо Свердловскдо аяншалхынгаа урда тээ Вальтер Ульбрихт Карагандада хүрэһэн байха юм.

...1941 оной декабриин 23-да партиин Карагандинска обкомой байшан руу хүнүүд дүтэлэн ерэжэ, зүбшөөлнүүдээ харуулаад, зал соо орожо ерэхэдэнь, тэдэниие партиин Карагандинска обкомой секретарь Т. Хасенов, областной парторганизациин бусад хүтэлбэрилэгшэд угтаа һэн. Тиихэдэ эндэ политэмигрантнуудай зүблөөн зарлагдажа, СЕПГ-гэй ЦК-гай мүнөөнэй нэгэдэхи секретарь тэрээндэ хабаадалсаа һэн, «Дэлхэйн хоёрдохи дайнай үедэхи Германиин байдал ба КПГ-эй зорилгонууд» гэһэн элидхэл тэрэ хэжэ, фашизмтай тэмсэхэ, дайнай һүүлээр шэнэ социалис общество байгуулха программые эли тодоор найруулан хэлээ бэлэй. Мүнөө хэдэн олон жэлэй үнгэрөөд байхада, хүдэлмэришэн тариашанай түрүүшын немец гүрэндэ социализмын бодото хэрэг дээрэ амжалтатайгаар бэелүүлэгдэжэ байһые бидэнэр харанабди.

Москва шадар һаяхан плендэ абтаһан вермахтын солдадууд ба офицернүүд Караганда шадарай сэрэгэй пленэйхидэй лагерьнуудта тиихэдэ байрлуулагдаһан юм. Тэдэнэй нэгэндэ Вальтер Ульбрихта хүрэһэн байгаа. Гитлеровскэ идхалгануудаар мунхаруулагдаһан хүнүүдтэ эдэ хөөрэлдөөнүүд угаа ехэ удха шанартай байгаа бшуу. Плендэ абтагшадай нилээд олониинь энэ уулзалгын һүүлээр оршон тойрон боложо байһан ушар байдалые тон ондоогоор сэгнэн харадаг болоо һэн. В. Ульбрихтын заабаряар сэрэгэй пленэйхидэй лагерьнуудта фашизмтай эсэргүүсэн тэмсэхэ дүршэл олгохо һургуулинууд байгуулагдаа һэн. Германиин Демократическа Республикын үндэһэ һуурие өөһэдынгөө гараар бүри һаяын саг соо байгуулха ёһотой хүнүүдые соёл сурталай талаар шэнээр хүмүүжүүлгэдэ эдэ һургуулинууд шухала үүргэ дүүргэһэн байха юм.

«С. М. Кировэй нэрэмжэтэ шахтада би хүдэлөөб. Энэ шахта минии түрүүшын университет болоо һэн. Түрүүшымни багша 6-дахи участогай 12-дохи халаанай начальник КПСС-эй гэшүүн нүхэр Идрис байгаа һэн...» Урдань сэрэгэй плендэ ороһон, фашизмда эсэргүү тэмсэлэй дүршэл шудалха һургуулида һураһан Петер Колмзейн бэшэгһээ эдэ мүрнүүд абтанхай. Мүнөө тэрэ Грейфсвальд городто ажаһуудаг, доцентын нэрэ зэргэтэй, Мориц Арндтай нэрэмжэтэ университедтэ заадаг. Германиин Социалис Нэгэдэмэл партиин зэргэдэ оронхой.

«Ажал ба политһуралсал намайе Казахстантай холбоно. Гадна энэ ороной хүнүүд—казах гү, али ондоо ямаршье үндэһэ яһатанай түлөөлэгшэд мартагдашагүй гүнзэгыгөөр минии сэжэ зүрхэндэ хадуугданхай... 1964 ондо би һамгантаяа туристнууд боложо, Алма-Атада дахяад хүрэһэн байнаб. Советскэ Союз ба шэнэ, социалис Германиие бата бэхи хани барисаанай холбодог байһандань би үшөө дахин үнэмшөөб» гээд Колмзей саашань бэшэнэ.

Немец ханиингаа бэшэгые Карагандагай шахтёрнууд халуунаар угтаа. «Ленинуголь» гэжэ трестын 31-дэхи шахтын 6-дахи участогта хүдэлдэг нүүрһэнэй комбайнай алдарта машинист, Социалис Ажалай Герой Кидралы Омаров мүнөө немец нүхэдтэеэ бэшэг абалсажа байдаг.

Шкопаудахи томо химическэ предприятида Карагандагай синтетическэ каучугай заводой главна инженер Ренат Якубов һаяхан ошожо ерэһэн байна. Энэ аяншалга адлирхуу ажалтай хоёр предприятиин ажал хэрэгэй хани барисаанда эхи табижа үгөө. ГДР-эй машина бүтээгшэд тус заводой каучугай цехтэ лентэ шудхадаг эрхим машина эльгээгээ. Тиихэдэ карагандагайхид немец ханинартаа шахтануудай үһээе бүхэлхэ хэдэн зуун гидравлическа тулгануудые эльгээгээ. Тэрэшэлэн «Первая вертикальная» гэжэ шахтын горнягууд өөрынгөө ханинартай—«Фортшритт» гэжэ нүүрһэ малтан абадаг шахтёрнуудтай үнинэй холбоо барисаатай болонхой.

Балхашска горно-металлургическа комбинадта хайлуулагдаһан тон сэбэр зэд Лейпцигэй заншалта хабарай ярмаг дээрэ энэ жэлдэ табигдаһан байгаа. Энэ продукциие ГДР хариин оронууд сооһоо эгээн лэ ехээр худалдажа абадаг юм. Карагандинска областиин нүүрһэнэй шахтануудта аха дүү оронһоо асарагдаһан хоёр кубометрэй удхууртай экскаваторнууд хүдэлдэг; «ГДР-тэ бүтээгдээ» гэһэн тэмдэгтэй пианино, ковёр болон нааданхайнууд магазинуудта наймаалагдадаг.

Совет Казахстан Германиин Демократическа Республикатай угаа олон янзын холбоо барисаа байгууланхай. Нэгэ туг доро жагсаһан хүнүүдэй хани барисаан, хорин таба шахуу жэлэй урда тээ тогтоһон хани барисаан, жэл ерэхэ тудам улам бэхижэнэ.

И. МАЛЯР,
АПН-эй тусхай корр.

Караганда.

ХИЛЫН СААНАҺАА

ТЕЛЕФОН * ТЕЛЕГРАФ * РАДИО

Аюулгүйн Советдэ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Намибидахи байдал тухай асуудалаар резолюциие ООН-ой Аюулгүйн Совет олонхиин 11 дүүгаар баталан абаа; дүрбэн делегаци һанал бараа. Тус резолюциин проектые Алжир, Пакистан, Сенегал, Колумби, Парагвай болон Замбиин делегацинууд дурадхаһан байна.

Резолюциин ёһоор, Совет хадаа Намибиин газар дээрэһээ Урда Африкын захиргааe, урда-африкан сэрэгүүдые гаргаха тушаа Аюулгүйн Соведэй шиидхэбэринүүдые дүүргэхэһээ ЮАР-ай правительствын арсаһые буруушаана, Намибиин газар дээрэһээ дары түргэнөөр, яаба хээбэшье, 1969 оной октябриин 4-һөө ороойтуулангүй гаргахыень ЮАР-ай правительствые уряална.

Аюулгүйн Соведэй шиидхэбэриие дүүргэхэһээ ЮАР-ай правительствын дахяад арсаа һаань, Совет хадаа Намиби тухай асуудал хаража үзэхын тулада дахин сугларха, ООН-ой Уставай ёһоор ямар хэмжээ абаха тухай шиидхэбэри гаргаха ёһотой гээд резолюци соо тэмдэглэгдэнэ.

Резолюциин үндэр дуунда табигдахада, США-гай, Англиин, Франциин, тэрэшэлэн Финляндиин делегацинууд һаналаа баряа.

Непалда ленинскэ ойдо бэлдэнэ

КАТМАНДУ. (ТАСС). В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ой Непалда үргэнөөр тэмдэглэгдэхэ байна. Энээн тухай ЮНЕСКО-гой непалска национальна комисси шиидхэбэри гаргаа. В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе һайндэрлэхэ талаар бүхэнепалай комитедые ЮНЕСКО-гой һаяхан болоһон 15-дахи сессиин һайшааһан резолюциин ёһоор комисси байгуулаа. Непалай Гэгээрэлэй ба юстициин министр Бусудев Джунганай толгойлдог энэ комиссида Непалай 10 мэдээжэ ниитын ба гүрэнэй ажал ябуулагшад оролсоһон байха юм.

Ойн жэлэй хэмжээ ябуулгануудай программын ёһоор семинарнууд, лекцинүүд, хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэхэ, В. И. Ленинэй ажабайдал ба ажал ябуулга тухай, СССР-тэ гэгээрэл болон соёл культурын хүгжэлтэ тухай кинофильмнүүд харуулагдаха юм.

Партизануудай амжалтанууд

КАИР. (ТАСС). Араб партизануудай шадамар ябуулгануудһаа уламжалан, израиль сэрэгүүд ехэ хохидолдо ороно.

МЕН агентствын тарааһан сэрэгэй коммюнике соо иигэжэ хэлэгдэнэ. Вади Газаль (Синайн урда талын хуби) ба Шарм-Аш-Шейх шадар «Синайска араб организациин» партизануудай табиһан минэнүүд дээрэ израиль солдадуудай һууһа ябаһан хэдэн автомашина тэһэрээ. Тус организациин сэрэгшэд дайсанай үһаар хангагдадаг түхеэрэлгэнүүдые хэдэ хэдэн газарта һандаргаа, Рафах ба Эль-Ариш хоёрой хоорондохи түмэр замай ехэ участогые тэһэлээ.

Палестинын нэгэдэмэл командованиин коммюникее МЕН агентство дамжуулаа. Тэрэнэй ёһоор араб партизанууд һүүлшын гурбан үдэрэй турша соо Иордан мүрэнэй нугын элдэб районуудта Израилиин хэдэн автомашина, бронетранспортёр усадхаа.

Хойто Ирландида буһалгаан болоһоор

ЛОНДОН. ТАСС-ай корр. А. Дряхлов иигэжэ дамжуулна:

Августын эсэс хүрэтэр али бүхы аяншалгануудые, демонстрацинүүд болон олоной хабаадалгатай митингнүүдые үнгэргэхые Хойто Ирландиин правительство августын 13-да хориһон байна. Лондерриин үйлсэнүүдтэ байлдаануудай таһалгаряагүй болодог дээрэһээ, кабинедэй заседани августын 12-ой һүни яаралтайгаар зарлагдажа, энэ шиидхэбэри гаргагдаһан байна. Августын 12-ой һүни, 13-най үглөөгүүр Лондерридэ бомбонуудай тэһэрхэнь, буунуудай һүрэхэнь дуулдадаг байгаа. Городой районуудта эндэ тэндэ полицитай демонстрантнуудай тулалдаан болоно. Тэрэнһээ уламжалан, 100 гаран хүн горитойгоор шархатаа. Полици августын 13-най үглөөгүүр демонстрантнуудта эсэргүүгээр нюдэнһөө нёлбоһо гоожуулдаг газ хэрэглэһэн байна.

Лондерриһээ гадна, Хойто Ирландиин бусад городуудта мүн лэ үймөөтэй болоо. Августын 12-то Страбан ба Ньюридэ хүн зон полицитай тулалдаа.

Экономикын доройтон зогсолго, хүдэлмэригүйшүүлэй олошоролго, угытэй ядуу байдал, тулюур туйгаан гэр байра, тэрэшэлэн Хойто Ирландиин хүн зоной нилээд ехэ хубиин гражданска эрхэгүй байһан ушарһаа уламжалан тохёолдоһон политическэ кризис мүнөө улам хурсадажа байһаар.

Хойто Ирландиин консервативна правительство ороной үмэнэ табигдажа байһан асуудалнуудые шиидхэжэ шадахагүй байшоо. Гражданска эрхын, социальна ба экономическа шэнэдхэлгэнүүдые хүсэд тааруугаар хэхын түлөө хүдэлөөнэй ургалтада правительство полициин хашалта хэһээлтэнүүдээр харюусажа, имагтал дотоодын оршон байдалые бүри шахардуу, шанга болгоно.

ИТАЛИИН СЕНАДТА

РИМ. (ТАСС). Христьянска демократ М. Руморай байгуулһан Италиин шэнэ правительство сенадта этигэл найдабарида хүртөөд, өөрынгөө уялгые хуулитаар дүүргэжэ ороо.

„Апполон-11“ гэжэ онгосын экипаж пресс-конференци хэбэ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). «Апполон-11» гэжэ замбуулинай онгосын экипаж газарта бусажа ерэһэнэйнгээ һүүлээр түрүүшынгээ пресс-конференциие залан жолоодогдодог ниидэлгэнүүдэй Хьюстондохи (Техас штат) центртэ үнгэргэбэ. Космонавтнууд хөөрэхэдөө, ниидэлгын үедэ хэһэн фильмүүдэйнгээ кадрнуудые, фото-зурагуудые харуулалсадаг байгаа.

Һара дээрэ буугаад бусажа ерэһэн Нейл Армстронг, Эдвин Олдрин иигэжэ мэдээсээ:—Һарын нюруу дээрэ ябахада, ажаллахада ниидэлгын урда тээ багсаан һанаһандамнай орходоо хүнгэн байшоо. Тэдэнэр һарын татасада түргэн дадаад, өөһэдынгөө үмэнэ табигдаһан зорилгонуудые дүүргэжэ ороо.

Космонавтнуудай шэнжэлжэ үзэһэн участогай нюруу хүйрмэг элһэ, шоройгоор хушаатай, харин шулуу олонтой байгаа гээд Армстронг хэлээ.

Өөрын шулуунуудые бүри олоор суглуулха, дүтэ шадарай кратернуудые (хонхор нүхэнүүдые) шэнжэлхэ хүсэл эрмэлзэлгээ сагай дутамаг дээрэһээ дүүргээгүй байһанаа өөрынгөө, мүн Олдриной шаналһые Армстронг элирхэйлэн мэдүүлээ. «Кондитерска зүйлнүүдэй наймаалагдадаг алаабхи соо ороод байһан таба наһатай үхибүүндэл адлинууд байшообди. Бидэнэр али олон юумээр һонирхоод, тэдэниие бүхыдэнь хүсэд һайнаар обёоржо шадаагүйбди» гээд тэрэ хэлээ.

Иорданиин шэнэ правительство

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Абдель Монейх Ар-Рифаи гэгшын кабинедэй тушаалһаа бууһан дээрэһээ шэнэ правительство байгуулхыень Иордан правительствые нэгэтэ бэшэ толгойлһон мэдээжэ политическэ ажал ябуулагша Бахджат Тальхунида Иорданиин хаан Хусейн даалгаа.

ЮПИ агентствын корреспондентын Амманһаа мэдээсэһэнэй ёһоор, Бахджат Тальхуни Иорданиин шэнэ правительствын премьер-министр болоо. Урдын премьер-министр Абдель Монейм Ар-Рифаи премьер-министрэй орлогшын ба гадаадын хэрэгүүдэй министрэй тушаалые даагаа. Дивизионно генерал Амер Басир Лхаммаш оборонын министрэй тушаалда ороо.

Камбоджын шэнэ правительство

ПНОМПЕНЬ. (ТАСС). Генерал-лейтенант Лон Нол гэгшын дурадхаһан Камбоджын шэнэ правительствын составые Камбоджын Национальна суглаан удаан саг соо зүбшэһэнэйнгөө һүүлээр һайшаагаа.

Ороной экономико болон мүнгэн санда бэрхэшээлнүүдэй тохёолдоһон дээрэһээ шэнэ правительство байгуулха шиидхэбэри абтаа.

Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшээр ба Национальна оборонын министрээр генерал-лейтенант Лон Нолые, гадаадын хэрэгүүдэй министрээр принц Нородом Фуриссарые Национальна суглаан баталаа.

НАСА-гай эрдэмтэд тушаалһаа бууба

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Аэронавтикын ба замбуулинай дайдые шэнжэлэн мэдэхэ талаар национальна управлениин (НАСА) гурбан мэдээжэ эрдэмтэд доктор Уилмот Кесс, Залан жолоодогдодог ниидэлгэнүүдэй Хьюстондохи центртэхи главна научна хүдэлмэрилэгшэ доктор Элберт Кинг ба Кертис Майкл тушаалһаа бууба.

НАСА-гай хүтэлбэрилэгшэд замбуулинай дайдые шэнжэлхэ программануудые «ёһоор ойлгоногүй» гээд гурбан эрдэмтын зүгһөө астроном Кинг мэдүүлээ.

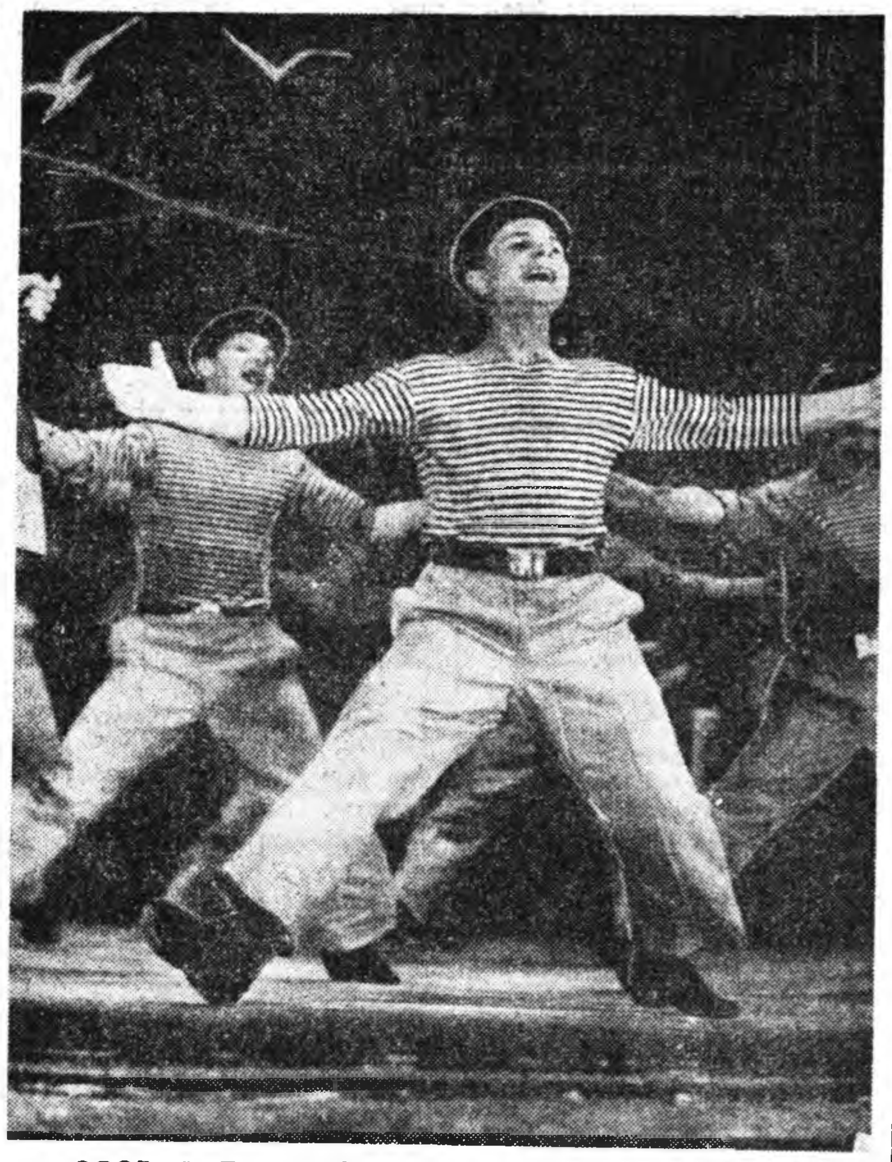
Урда Вьетнамай патриодуудай тобтолгонууд

ХАНОЙ. (ТАСС). Урда Вьетнамай сүлөөрэлгын армиин отрядууд, Куангчи провинциин хойто талын хубиин хүн зон 10-дахи номёрой шоссейнэ харгые зубшаад байрлаһан американо-сайгон сэрэгүүдые августын 7-һоо 10 хүрэтэр хэдэн удаа дөбтолоо гээд Освобождение агентствын дамжуулгада үндэһэлэн, ВИА агентство мэдээсэнэ. Патриодууд американ сэрэгүүдэй гурбан ротые хүлһөөнь буулгаа, хоёр, самолёт, долоон сэрэгэй машина, хоёр томо буу, хэдэн склад усадхаа.

Гэмтэ хэрэгүүдые мүрдэхэ уласхоорондын бүлэг ерэбэ

ДАМАСК. (ТАСС). Эзэмдэгдэһэн араб газар дээрэ израилиинхидай зүгһөө хүнүүдые хашадаг, хюдадаг ябадал мүрдэхэ уласхоорондын бүлэг Сиридэ ерэбэ.

Ябуулгынгаа үрэ дүн тухай тоосоое Нэгэдэмэл Нацинуудай Организацида хүргэхэ юм.

СССР-эй Далайн-Сэрэгэй Флот. Хара далайн флодой Улаан тугта ансамбль ээлжээтэ наадаяа харуулжа байна.

АПН-эй фото.

Москва. Ниислэл хотын үйлсэ гудамжануудаар «такси» гэһэн бэшэгтэй шэнэ автомобильнууд гүйлдэдэг болоо. Энэ хадаа Горький хотын автомобиль бүтээгшэдэй хэһэн шэнэ «Волго» машина болоно.

Газаа түхэлөөрөө гоё зохид машиные москвагайхид һайхашаан харана.

ТАСС-ай фото.

ЭДЭЭН... ДУУЛАА...

ҮҮЛТЭРТЭ...

Ашаг шэмэ ехэтэ... рэй малые ... тэдэниие зүбөөр, ... һалжа байхада ехэ... даг гэжэ мүнөө ... соо хэлэгдэнэ. һайн... рэ байжа томо ... мал СССР-эй ... хын түйлалтануудын выставкэ дээрэ ... лагдажа байдаг. А... лэй ойн—1967 оной ... рэ табигдаһан ... чемпионууд болон ... харагшадые ехэтэ ... байна. Тэдэ малнуудай ... хэлэгдэнэ:

«НЕВИДИ...

Симментал үүлтэ... хамшаг үнеэн «Нев... рагдашагүй бэетэй ... лэгдэбэшье, үнэн ... томо мал. Энэ ... дахяа түгаллаһан ... ногой туршада 4 ... шэ тоһолиготой 110... һү үгэһэн байна.

«РОСКОШ...

Лебединскэ үүлтэ... до мал Украинада ... нэ. Холимог шуһан... раинский + швицкий) ... областиин совхозу... скэ станциин ... удаан саг соо ... дөө. Тиигэжэ мяха, ... дэг шэнэ үүлтэрэй ... гогдоһон байна. «Рос... жэ тиимэ үүлтэрэй ... кэдэ табигдаа. Тэрэ ... һоо дээшэ гэхэ ... грамм шэгнүүртэй ...

АЛДАРШАБ... НЭРЭГ...

Хонишод хонидто... гүй. Энэ хонин ганс... һэн номертой. Нооһ... ортошогүй чемпион ... килограмм нооһо үгэ... ска үүлтэрэй, наһа ... хонин 153 килограмм... на. Нюдэндэнь тулам... хы бэеынь хушанха... ной үгэдэг ашаг ... до оруулжа харахад... һониинь 31 процен... ута 11,5 сантиметр, ... процент. Херсонско... «Красный чабан» ... водто үсхэбэрилэгдэһ... мертой нэгэ хонино... һэн нооһоор эрэ хүнэ... костюм оёгдохо бай...

«ӨӨХЭТЭЙ БО...

Московско област... стантиново» гэжэ ... үсхэбэрилэгдэһэн ... «Саалатай боошко» ... доогоор нэрлэхын ар... һатайдаа тэрэ 400 к... лоо. «Саалатай энэ ... сантиметр утатай, ... утаһаа үшөө 2 санти... шээ.

ПРАВДА БУ... МҮНӨӨДЭР... НОМ...

Нэгэдэхи хуудаһан... дентнэрэй ажалай се... түрүү бэшэг. Тэжээл ... асуудалаар КПСС-эй ... райкомой секретарь ... статья. Буряадай АС... ховно Соведэй Прези... зууд.

Хоёрдохи хуудаһан... сурталай асуудалаар ... нэй һургаалнууд» гэ... доро В. Щербина гэ... (түгэсхэлынь гурбада... Газетын шалгалтын б... териал.

Гурбадахи хуудаһан... асуудалнууд шадам... шиидхэгдэнэ» гэһэн Б. ... корреспонденци. Тура... торнай.

Дүрбэдэхи хуудаһан... нютагай һонин. Хил... абтаһан ТАСС-ай ш... Соносхолнууд.

Саг... улар...

Улаан-Үдын авиа... мэдээсэһэнэй ёһоор, ... публика доторнай бү... бороо орохо. Баруун ... һулаханаар һалхилха. ... гуудта 12—17, бусад ... 16—21, Улаан-Үдэд ... 9—11, үдэрынь 16-1... дулаан байха.

Редактор Ц. Ц. ЦИБ...

Манай адрес, телефону...

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны редактора-приёмная—54-93, зам. редактора—68-08, зам. ред... 62-62, ответ. секретаря—50-52, зам. ответ. секретаря... отделы: партийной жизни—60-91, сельского хозяйства—63-86, пропаганды и агитации—56-23, промышл... строительства—61-35, советского строительства и быта... культуры и школ—60-21, писем и рабселькоров—67-... формации—34-05, общественная приёмная—56-62, ... бюро—57-63, фотолаборатория—33-61.

Гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при... те Министров БурАССР.

Н-02710.

Зак. №...